

UITVOERING VAN DE OVEREENKOMST

In dit laatste deel gaat de aandacht naar de uitvoering van het contract. In een eerste hoofdstuk staan de verplichtingen van koper en verkoper centraal. Daarna worden de rechtsmiddelen ingeval van tekortkoming besproken.

1. VERPLICHTINGEN VAN PARTIJEN

De verkoper moet krachtens artikel 30 CISG de zaken afleveren, zo nodig de documenten afgeven en de eigendom van de zaken overdragen. Daartegenover staat dat de koper de zaak in ontvangst moet nemen en de koopprijs betalen (art. 53 CISG). Ook het Belgisch recht voorziet in gelijkaardige verplichtingen. Tussen de regels bestaan er nochtans een aantal opvallende verschillen met de regeling van het Burgerlijk Wetboek.

Inhoud en modaliteiten van de verplichtingen van partijen worden in eerste instantie aan het *contract* overgelaten. Het verdrag verwijst dan ook systematisch naar de contractuele bepalingen. Pas wanneer het contract geen of onvoldoende aanwijzingen bevat, dan wel wanneer de afspraken van partijen geen uitwerking krijgen -men denke aan de situatie waarin de algemene voorwaarden van de verkoper de koper niet binden- spelen de bepalingen van het verdrag een rol. Het contract is ook in een ander opzicht belangrijk. Het kan immers in bijkomende verplichtingen voorzien ten laste van de koper of de verkoper. Zo kan het gebeuren dat de koper plannen en tekeningen moet verschaffen die voor de produktie van de goederen noodzakelijk zijn. De verkoper kan ook bedingen dat de goederen slechts binnen het land van de koper doorverkocht mogen worden, of slechts aan bepaalde klanten. Inhoud en uitvoeringsmodaliteiten van deze bijkomende verplichtingen worden aan het contract overgelaten, desnoods aangevuld door het toepasselijk nationaal recht.¹

1.1. VERPLICHTINGEN VAN DE VERKOPER

De verkoper heeft als voornaamste verplichting de eigendom van de zaak over te dragen. Dit veronderstelt dat hij de zaak ook fysisch aflevert. Het verdrag voorziet tenslotte dat de geleverde zaak conform moet zijn.

1.1.1. VERPLICHTING TOT EIGENDOMSOVERDRACHT

De verkoper moet allereerst de eigendom van de goederen aan de koper overdragen. Dit wordt uitdrukkelijk in artikel 30 CISG bepaald. Voor het overige wordt er in het verdrag niets gezegd omtrent deze verplichting. De zakenrechtelijke aspecten van de

---

¹Voor de bepaling van dit recht, zie Deel I.

koop vallen immers buiten het verdrag (art. 4, lid 2, onder *b*) CISG).² Het verdrag zegt dan ook niets over het ogenblik (bij het sluiten van het contract of later) en de manier (wilsovereenstemming of traditio) waarop de eigendom aan de koper overgaat. Daarover beslist het recht van de plaats van de ligging van de goederen.

Ondanks de uitsluiting van de zakenrechtelijke aspecten van de koop bevat het verdrag wel enkele regels m.b.t. de vrijwaring tegenover rechten van derden. De verkoper heeft krachtens artikel 41 CISG de verplichting om zaken te leveren waarop geen rechten of aanspraken van derden rusten.³ Daarmee wordt een regeling getroffen voor de problemen die in het Belgisch recht onder de 'vrijwaring tot uitwinning' vallen (verkoop van andermans zaken, van zaken die verpand zijn of die anderszins tot zekerheid dienen, enz.). Een afzonderlijke regeling wordt voorzien voor het geval dat de rechten van derden op intellectuele of industriële eigendom berusten. Deze regeling beoogt te vermijden dat de verkoper moet instaan voor alle mogelijke rechten. De verkochte zaken kunnen immers meermaals doorverkocht worden, zodat het eindverbruik in een voor de verkoper onvoorzienbaar land kan plaatsvinden. De vrijwaringsverplichting van de verkoper wordt dan ook beperkt tot de rechten die door de wetgeving van bepaalde staten voorzien worden, met name de staat waar de zaken naar alle waarschijnlijkheid zullen worden doorverkocht of anderszins gebruikt en de staat waar de koper gevestigd is (art. 42 CISG).⁴

²Artikel 4 CISG : "Dit Verdrag regelt uitsluitend de totstandkoming van koopovereenkomsten en de rechten en verplichten van verkoper en koper voortvloeiend uit een zodanige overeenkomst. Behoudens voorzover uitdrukkelijk anders is bepaald in dit Verdrag, heeft het in het bijzonder geen betrekking op : a) de geldigheid van de overeenkomst of van de daarin vervatte bedingen, dan wel de bindende kracht van gewoonten; b) de gevolgen die de overeenkomst kan hebben voor de eigendom van de verkochte zaken".

³Artikel 41 CISG : "De verkoper dient zaken te leveren waarop geen rechten of aanspraken van derden rusten, tenzij de koper ermee heeft ingestemd om de zaken onder die beperkingen aan te nemen. Indien een zodanig recht of een zodanige aanspraak is gebaseerd op industriële eigendom of op andere intellectuele eigendom, wordt de verplichting van de verkoper evenwel beheerst door artikel 42".

⁴Artikel 42 CISG : "1) De verkoper dient zaken af te leveren waarop geen rechten of aanspraken van derden rusten die zijn gebaseerd op industriële eigendom of andere intellectuele eigendom, waarmede de verkoper op het tijdstip waarop de overeenkomst werd gesloten, bekend was of waarvan hij niet onkundig had kunnen zijn, mits dat recht of die aanspraak is gebaseerd op industriële eigendom of andere intellectuele eigendom : a) ingevolge de wet van de Staat waar de zaken zullen worden doorverkocht of anderszins gebruikt, indien partijen op het tijdstip waarop de overeenkomst werd gesloten, onder ogen hebben gezien dat de zaken zouden worden doorverkocht of anderszins gebruikt in die Staat; of b) in alle andere gevallen, ingevolge de wet van de Staat waar de koper zijn vestiging heeft. 2) De verplichting van de verkoper krachtens het voorgaande lid geldt niet in gevallen waarin : a) de koper op het tijdstip waarop de overeenkomst werd gesloten bekend was met of niet onkundig had kunnen zijn van het recht of de aanspraak; of b) het recht of de aanspraak voortvloeit uit het feit dat de verkoper zich heeft gehouden aan door de koper verstrekte technische tekeningen, ontwerpen, formules of andere soortgelijke specificaties".

1.1.2. AFLEVERINGSVERPLICHTING

De verkoper moet ook de zaken leveren. Hierin verschilt het verdrag grondig van het Belgisch kooprecht. Onder aflevering verstaat het verdrag immers slechts de *fysieke levering* van de goederen. De verplichting tot aflevering is aldus de verplichting van de verkoper om de verkochte zaken feitelijk in de macht van de koper te brengen, meer niet. De leveringsverplichting staat volledig los van de vraag of hetgeen de verkoper geleverd heeft, aan de overeenkomst beantwoordt. De verkoper heeft geleverd wanneer hij zaken aan de koper overhandigt, zelfs wanneer deze zaken niet conform zijn. De vraag naar de conformiteit van het geleverde maakt het voorwerp uit van een aparte verplichting van de verkoper (zie *infra*). Hierdoor worden netelige discussies vermeden over de vraag of de verkoper, die gebrekkige goederen levert, aan zijn leveringsverplichting voldaan heeft.

De modaliteiten van de afleveringsverplichting worden doorgaans in het contract geregeld. Koper en verkoper zullen afspreken wanneer en waar de zaken dienen geleverd te worden. Vaak wordt hiervoor een beroep op de Inco-terms gedaan.⁵ Dit laat toe om zeer specifieke afspraken te maken. Inco-terms bieden immers een veel grotere waaier van mogelijkheden dan het verdrag, dat zich ertoe beperkt algemene regels te formuleren. Het verdrag maakt bijv. geen onderscheid naargelang het vervoermiddel (weg, spoor, schip, enz.), terwijl dit belangrijke gevolgen kan hebben voor de levering. Zo ook wordt in het verdrag geen bijzondere regel voorzien voor de aflevering onderweg (*in transitu*), behalve voor het risico-overdracht (art. 68 CISG).

Wanneer de afspraken van partijen ontoereikend zijn, moet een beroep worden gedaan op de subsidiaire regels van het verdrag (art. 31-34 CISG). Het Weens Koopverdrag maakt een onderscheid tussen de koopovereenkomsten die tevens het vervoer van de zaken omvatten, en de andere contracten. Vervoer van de zaken is inherent aan elke internationale koop. Het onderscheid betreft niet zozeer de vraag *of* de zaken vervoerd worden, dan wel *wie* van de verkoper of de koper voor het vervoer moet zorgen. In het eerste geval spreekt men van *verzendingskoop*, in het tweede van *plaatskoop*. Verzendingskoop is in de internationale handel de regel, plaatskoop de uitzondering.

Bij een verzendingskoop heeft de verkoper de (contractuele) verplichting het vervoer der verkochte zaken naar een door de koper aangewezen plaats te regelen. Ingeval van plaatskoop is er van een dergelijke verplichting geen sprake, vermits de koper de

---

⁵Over de Inco-terms in het algemeen, zie Deel XII.10-32 t.e.m. 36 van B. PUELINCKX in dit werk.

goederen bij de verkoper zelf komt halen. Het verdrag spreekt zich niet uit over de identiteit van de vervoerder, het bepaalt slechts dat, indien de verkoper contractueel gehouden is voor het vervoer zorg te dragen, hij een passend vervoermiddel moet kiezen en van de vervoerder de voor zodanig vervoer gebruikelijke voorwaarden moet bedingen (art. 32, lid 2 CISG). Koper en verkoper moeten zich derhalve zelf uitspreken over wie voor het vervoer zal zorgen, alsook over wie de kosten zal dragen. Ook over de vervoerverzekering moeten koper en verkoper zelf afspraken maken.

Volgens het verdrag vindt de aflevering bij een **verzendingskoop** plaats wanneer de verkoper de zaken aan de vervoerder afgeeft en ze door de vervoerder in ontvangst worden genomen. Er is nog geen levering wanneer de verkoper de goederen zelf vervoert naar een bepaalde plaats, bijv. van zijn vestiging te Genk naar de haven van Antwerpen, om ze daar aan een vervoerder af te geven. De levering geschiedt daarentegen wel wanneer de zaken aan een eerste vervoerder overhandigd worden, die ze over een relatief kleine afstand moet vervoeren, bijv. naar een haven of de vestiging van een internationale vervoerder. Waar het erop gaat is derhalve dat de zaken uit de macht van de verkoper en in de macht van de vervoerder geraken. Aflevering kan dus plaatsvinden op de vestiging van de verkoper, op deze van de eerste vervoerder of op een andere door de verkoper en de vervoerder gekozen plaats (art. 31, a) CISG).⁶

Ingeval van **plaatskoop** is de aflevering een haalschuld. De verkoper voldoet aan zijn verplichting wanneer hij de zaken aan de koper ter beschikking stelt. Terbeschikkingstelling betekent dat de koper in de gelegenheid moet worden gesteld de zaken tot zich te nemen. Concreet kan de verkoper van species individueel bepaalde zaken voor de koper klaarzetten. Voor naar de soort bepaalde zaken kan hij de koper in staat stellen de zaken uit een bepaalde voorraad af te nemen. Niet duidelijk is of de verkoper de koper ook moet verwittigen dat de zaken ter beschikking zijn gesteld. Het is daarom aanbevolen om in het contract te stipuleren dat de verkoper verplicht is de koper te berichten dat hij de zaak kan komen afhalen.

---

⁶Artikel 31 CISG : "Indien de verkoper niet gehouden is de zaken op enige andere bepaalde plaats af te leveren, bestaat zijn verplichting tot aflevering : a) indien de koopovereenkomst tevens het vervoer van de zaken omvat uit het afgeven van de zaken aan de eerste vervoerder ter verzending aan de koper; b) indien, in andere gevallen dan onder a bedoeld, de overeenkomst betrekking heeft op individueel bepaalde zaken, dan wel op naar de soort bepaalde zaken die van een bepaalde voorraad moeten worden afgenomen of die nog moeten worden vervaardigd of voortgebracht en de partijen op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst wisten dat de zaken zich bevonden, of moesten worden vervaardigd of voortgebracht, op een bepaalde plaats uit het op die plaats ter beschikking stellen van de zaken aan de koper; c) in andere gevallen uit het ter beschikking stellen van de zaken aan de koper op de plaats waar de verkoper zijn vestiging had ten tijde van het sluiten van de overeenkomst".

Voor de plaatskoop voorziet het verdrag twee mogelijke plaatsen van levering (art. 31, b) en c) CISG). Hoofregel is dat de terbeschikkingstelling geschiedt op de plaats van ligging van de zaken. Dit geldt o.a. voor zaken die nog moeten worden geproduceerd, op voorwaarde dat beide partijen weten waar de productie zal moeten plaatsvinden. Subsidiair voorziet het verdrag de terbeschikkingstelling op de vestiging van de verkoper.

De leveringsmodaliteiten kunnen onrechtstreeks een invloed hebben op de *bevoegdheid* van de rechter : artikel 5, 1° van de EEX- en EVEX-verdragen en artikel 635, 3° Ger.W. bijv. kennen immers bevoegdheid toe aan de rechter van de plaats van uitvoering van de verbintenis. Wanneer de koper over een gebrekkige levering klaagt, moet hij zich volgens deze regels wenden tot de rechter van de plaats van de levering. Partijen dienen zich daarvan rekenschap te geven indien ze zelf geen afspraken maken over de bevoegdheid.

Artikel 33 van het verdrag regelt het *tijdstip* van aflevering.⁷ Het verwijst in de eerste plaats naar de door de partijen zelf bepaalde datum of termijn. Indien bijv. afgesproken wordt dat de verkoper zal leveren 'februari-januari 1999' of 'binnen drie weken', bepaalt de verkoper zelf het tijdstip van aflevering binnen de grenzen van de afgesproken termijn, tenzij uit de omstandigheden blijkt dat de koper een datum moet kiezen. Dit laatste doet zich bijv. voor bij een FOB-koop, vermits de verkoper alleen kan leveren indien de koper een zeeschip heeft gesteld.

Het verdrag voorziet ook in een regel voor de *vroegtijdige* levering. Artikel 52 CISG geeft de koper het recht om de voortijdige aflevering te aanvaarden of af te wijzen. Ingeval van laattijdige levering gelden geen bijzondere regels, de koper zal een beroep moeten doen op de gewone rechtsmiddelen, zoals bijv. de ontbinding indien blijkt dat 'time is of the essence' (zie *infra*).

1.1.3. CONFORMITEITSVERPLICHTING

De conformiteit van de goederen wordt in het verdrag zeer gedetailleerd geregeld. Volgens artikel 35, 1° CISG dient de verkoper zaken af te leveren waarvan de hoeveelheid, de kwaliteit en de omschrijving voldoen aan de in de overeenkomst gestelde eisen, en die zijn verpakt op de in de overeenkomst vereiste wijze. Het verdrag specificeert verder dat, tenzij de partijen iets anders zijn overeengekomen, de zaken slechts aan de overeenkomst

---

⁷Artikel 33 CISG : "De verkoper moet de zaken afleveren : a) indien er een datum is bepaald of bepaald kan worden op grond van de overeenkomst, op die datum; b) indien er een termijn is bepaald in of bepaald kan worden op grond van de overeenkomst, op enig tijdstip binnen de termijn, tenzij uit de omstandigheden blijkt dat de koper een datum moet kiezen; of c) in alle andere gevallen, binnen een redelijke termijn na het sluiten van de overeenkomst".

beantwoorden indien zij geschikt zijn voor de doeleinden waarvoor zij gewoonlijk zouden worden gebruikt of geschikt zijn voor een bijzonder doel dat uitdrukkelijk of stilzwijgend aan de verkoper ter kennis is gebracht op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst.

- Contractuele bepaling

Het komt in de eerste plaats aan partijen toe om onderling af te spreken welke goederen de verkoper precies moet leveren. Artikel 35 CISG verwijst dan ook naar deze contractuele afspraken om te oordelen of wat de verkoper geleverd heeft, daadwerkelijk met het gevraagde overeenstemt. Pas wanneer het contract ontoereikend is, moet het verdrag een antwoord bieden op de conformiteitsvraag. Het Burgerlijk Wetboek is op dit vlak uiterst summier : artikel 1246 B.W. bepaalt dat de schuldenaar van soortzaken "niet verplicht is de beste soort te geven, doch hij mag ook niet de slechtste aanbieden". Dit komt erop neer dat de verkoper, in geval van twijfel, goederen van een gemiddelde kwaliteit moet leveren. Deze regel laat aan duidelijkheid te wensen over en biedt de rechter weinig houvast wanneer koper en verkoper bijv. van mening verschillen over de vraag of een bepaald accessorium aan de zaak toebehoort. Het Weens Koopverdrag, hoewel niet perfect, gaat een flink stuk verder.

- 'Gewoonlijke doeleinden'

Centraal staan in artikel 35 CISG de verwachtingen van de redelijke koper omtrent de zaken. De geleverde goederen zullen op hun conformiteit getoetst worden aan de hand van wat een redelijke koper ervan kan verwachten. Het verwachtingspatroon van deze koper slaat op de geschiktheid voor de doeleinden waarvoor zaken van dezelfde omschrijving gewoonlijk zouden worden gebruikt. Concreet moeten de goederen de voor die zaken normale kwaliteiten bezitten. Daaronder wordt in de eerste plaats het verder verkopen van de zaak bedoeld; in de internationale handel is het vanzelfsprekend dat de geleverde zaken geschikt moeten zijn voor verder verkoop aan derden. Voor soortzaken gaat het verdrag aldus minder ver dan het B.W. : ook zaken waarvan de kwaliteit minder dan gemiddeld is kunnen voor normale doeleinden geschikt zijn. De koper is er evenwel niet altijd slechter af, soms vereist een normaal gebruik meer dan een gemiddelde kwaliteit.

In geval van meningsverschil tussen koper en verkoper over de conformiteit van de goederen, en gesteld dat het contract ontoereikend is om het geschil te beslechten, zal de rechter zich aldus door het criterium van het gewoonlijk gebruik laten leiden. De vraag die dan rijst is te weten welke eigenschappen, welke kenmerken tot dit gewoonlijk gebruik behoren. Het lijkt evident dat

wanneer schoenen uit elkaar gaan na het eerste gebruik wegens slecht naaien, wanneer de kussen op de sofa's glijden waardoor het zitten onmogelijk blijkt, of wanneer de computers zonder bijhorende schakelaar geleverd worden, het product niet aan de gewettigde verwachtingen van de koper beantwoordt. In andere gevallen is het oordelen moeilijker : mag de redelijke koper bijv. verwachten dat de bloemen slechts na twee weken verwelken, mag hij eisen dat de computers met softwares geleverd worden, mag hij tenslotte verwachten dat de hydraulische pers onder het maximum toegelaten geluidshinder blijft? Om deze vragen te beantwoorden, dient de rechter te kijken of de betrokken kwaliteit of eigenschap werkelijk inherent is aan het product. Daarvoor kan hij hulp zoeken in de gewoonten en gebruiken van de sector (artikel 9 CISG).⁸

- Bijzondere doeleinden

Soms staat het buiten kijf dat de verwachtingen van de koper exorbitant zin. Dit is bijv. het geval wanneer de koper eist dat het bouw materiaal een zekere gradatie van groen bezit, omdat deze kleur door godsdienstige regels voorgeschreven is. De zaak moet dan niet aan deze bijzondere eisen voldoen, tenzij de koper ze specifiek naar voren heeft gebracht (artikel 35 lid 2, onder *b*) CISG). Voor eisen die buiten de normale verwachtingen vallen, draagt de verkoper aldus geen verantwoordelijkheid, behalve wanneer de koper ze uitdrukkelijk mededeelt. Zo moeten de goederen in de regel slechts aan de bijzondere veiligheidsvoorschriften van het land van de koper beantwoorden wanneer deze de verkoper daarvan geïnformeerd heeft. Bijzondere richtlijnen i.v.m. de toegelaten hoeveelheid cadmium in voedingsprodukten bijv. zijn aan de verkoper slechts tegenstelbaar wanneer hij daarvan op de hoogte werd gesteld. Is dit niet gebeurd, dan moet hij slechts rekening houden met de in zijn plaats van vestiging vigerende normen.

Behalve bij uitdrukkelijke mededeling door de koper, moet de verkoper ook rekening houden met de bijzondere doeleinden waarvoor de koper de zaak wil gebruiken indien hij daar niet onwetend van kon zijn. Wanneer de koper bijv. meldt dat de afkoelingsinstallatie in een tropisch land geleverd en geïnstalleerd moet worden, kan de verkoper niet ontkennen dat hij op de hoogte was van de noodzaak om een installatie te leveren met een hoger vermogen dan voor een in Scandinavië gevestigde klant.

---

⁸Artikel 9 CISG : "1) De partijen zijn gebonden door elke gewoonte waarmee zij hebben ingestemd en door alle handelwijzen die tussen hen gebruikelijk zijn. 2) Tenzij anders is overeengekomen, worden partijen geacht op hun overeenkomst of de totstandkoming hiervan stilzwijgend toepasselijk te hebben verklaard een gewoonte waarmee zij bekend waren of behoorden te zijn en die in de internationale handel op grote schaal bekend is aan, en regelmatig wordt nageleefd door partijen bij overeenkomsten van dezelfde soort in de desbetreffende handelsbranche".

- Verkoop op monster en verpakking

Voor de verkoop op monster voorziet artikel 35 CISG in een bijzondere regel : de goederen moeten de hoedanigheden bezitten van zaken die de verkoper als monster of model aan de koper heeft aangeboden. Tenslotte legt het verdrag de verkoper een bijkomende verplichting op : hij moet de goederen verpakken op de gebruikelijke wijze of, indien er hiervoor geen gangbare handelwijze bestaat, op een wijze die geschikt is voor de bescherming en het behoud van de zaak. Het Weens Koopverdrag en de Inco-terms vullen elkaar op dit punt aan : de Inco-terms bepalen slechts dat de verkoper de kosten voor de verpakking draagt. In het Weens Koopverdrag wordt over de kostenverdeling niets gezegd. Het verdrag beperkt zich ertoe te bepalen aan welke voorwaarden de verpakking moet beantwoorden. Dit is een toe te juichen aanvulling, nu de goederen (te) vaak tijdens het vervoer beschadigd raken door een ontoereikende verpakking. Besparen op de verpakking kan derhalve onder het verdrag gesanctioneerd worden.

- Tijdstip van conformiteit

Artikel 36 CISG voorziet dat de zaken aan het contract moeten beantwoorden op het tijdstip dat het risico op de koper overgaat.^{9 10} De verkoper is m.a.w. niet aansprakelijk wanneer het gebrek pas na dit ogenblik ontstaat. Hij blijft evenwel aansprakelijk wanneer het gebrek vóór het risico-overdracht reeds aanwezig was (zelfs in kiem), doch slechts na de overgang aan het licht komt. Artikel 36 lid 2 CISG breidt de verantwoordelijkheid van de verkoper uit tot bepaalde gevallen waarin de niet-conformiteit pas na de risico-overgang ontstaat, zoals bijv. wanneer het gebrek door een foutieve verpakking is veroorzaakt. Het ogenblik waarop een gebrek ontstaat, is tevens onverschillig wanneer de verkoper garanties heeft gegeven voor de houdbaarheid van de goederen.

Garantiebedingen komen in de meeste contracten voor. De verkoper zal heel vaak zijn aansprakelijkheid willen beperken, o.a. op vraag van zijn verzekeraar. In het contract zullen bijv. bepaalde kwaliteiten gewaarborgd worden en alle andere (ook impliciete) garanties uitgesloten. Het verdrag spreekt zich niet uit over de geldigheid van exoneratiebedingen, daarvoor wordt naar het

⁹Artikel 36 CISG : “1) De verkoper is in overeenstemming met de overeenkomst en dit Verdrag aansprakelijk indien de zaken niet aan de overeenkomst beantwoorden op het tijdstip waarop het risico op de koper overgaat, ook al blijkt zulks eerst daarna. 2) De verkoper is tevens aansprakelijk voor elk niet-beantwoorden van de zaken aan de overeenkomst hetwelk optreedt na het in het voorgaande lid genoemde tijdstip en te wijten is aan een tekortkoming in de nakoming van een van zijn verplichtingen, waaronder begrepen een garantie dat de zaken gedurende een bepaalde tijd geschikt zullen blijven voor het doel waarvoor zij normaal bestemd zijn of voor enigerlei bijzonder doel, dan wel nader aangegeven hoedanigheden of kenmerken zullen behouden.”

¹⁰Zie *infra* over het tijdstip van de overgang van het risico.

toepasselijk nationaal recht verwezen. Dergelijke bedingen kunnen best aan de terminologie van het Weens Koopverdrag aangepast worden. De verkoper doet er bijv. goed aan te bepalen dat “the seller expressly disclaims all warranties, including warranty of fitness for a particular purpose pursuant to Article 35 (2) CISG”.

1.2. VERPLICHTINGEN VAN DE KOPER

De betaling van de koopprijs is de voornaamste verplichting van de koper. Daarnaast bevat het verdrag enkele bijkomende verplichtingen. De regeling i.v.m. keuring en protest (artikelen 38 en 39 CISG) wordt niet tot de eigenlijke verplichtingen van de koper gerekend. Het betreft eerder ontvankelijkheidsvereisten voor de uitoefening van rechtsmiddelen (zie *infra*).

1.2.1. BETALING VAN DE KOOPPRIJS

Ook voor de betalingsverplichting verwijst het verdrag in de eerste plaats naar de afspraken tussen partijen. De koper moet de prijs op de afgesproken plaats en op het afgesproken tijdstip betalen. Het betalingsrisico is bij internationale transacties veel groter dan bij interne koop-verkopen. Doorgaans worden er ook allerlei mechanismen voorzien om dit risico te beperken : documentair krediet, betaling met wisselbrief of orderbrief, voorafbetaling (*Cash with Order*), betaling van een voorschot, beding *Cash against Documents* (onder dit beding is de koper gehouden de koopprijs te betalen wanneer de documenten hem aangeboden worden). Ook wanneer het vertrouwen tussen partijen groot is en de verkoper de betaling op een open rekening (*open account*) aanvaardt, zal het contract de koper uitnodigen de prijs uiterlijk op een bepaalde vervaldag te betalen. In al deze situaties voldoen de contractsbepalingen en is er geen reden om een beroep te doen op de regels van het verdrag.

Slechts wanneer het contract onduidelijk of onvolledig is, speelt het verdrag een rol. De regels van het verdrag i.v.m. de modaliteiten van de betaling zijn erop gericht te vermijden dat zaak en prijs zich op hetzelfde ogenblik in handen van dezelfde persoon bevinden. Artikel 58 CISG regelt het *tijdstip* van betaling.¹¹ Bepalend voor het

¹¹Artikel 58 CISG : “1) Indien de koper niet gehouden is de prijs op een nader aangegeven ander tijdstip te betalen, dient hij deze te betalen wanneer de verkoper hetzij de zaken, hetzij de daarop betrekking hebbende documenten ter beschikking stelt van de koper, zulks in overeenstemming met de overeenkomst en dit Verdrag. De verkoper kan een zodanige betaling als voorwaarde stellen voor de afgifte van de zaken of de documenten. 2) Indien de overeenkomst tevens het vervoer van de zaken omvat, kan de verkoper de goederen verzenden met het beding dat de zaken of de daarop betrekking hebbende documenten, slechts tegen betaling van de prijs aan de koper worden afgegeven. 3) De koper is niet verplicht tot betaling van de prijs voordat hij de gelegenheid heeft gehad de zaken te keuren, tenzij de door partijen overeengekomen procedures voor aflevering of betaling met deze mogelijkheid niet verenigbaar zijn.”

ontstaan van de betalingsverplichting is het moment waarop de verkoper de gekochte zaken aan de koper ter beschikking stelt. Weerom moet een onderscheid gemaakt worden tussen verzendingskoop en de andere gevallen. Bij **verzendingskoop** geschiedt de terbeschikkingstelling wanneer de goederen de koper in de plaats van bestemming worden aangeboden. Betaling en aflevering zijn aldus niet gelijktijdig. Bij **plaatskoop** daarentegen is voor aflevering en de betaling het tijdstip van terbeschikkingstelling bepalend.

In alle hypothesen kan de verkoper bedingen dat de afgifte van de zaken of de documenten gelijktijdig met de betaling dient te gebeuren. De koper van zijn kant heeft de mogelijkheid om de betaling uit te stellen totdat hij de gelegenheid heeft gehad de goederen te keuren (art. 58 lid 3 CISG). Deze mogelijkheid wordt in de praktijk veelal weggecontracteerd, bijv. d.m.v. van het beding 'cash against documents'.

Voor de *plaats* van betaling verwijst artikel 57 lid 1 CISG, bij gebreke aan andersluidende afspraken tussen partijen, naar de vestiging van de verkoper of naar de plaats van afgifte van de zaken.¹² Deze subsidiaire regel is extra belangrijk wanneer partijen geen afspraken hebben gemaakt over de bevoegde rechter. Wanneer hij wenst op te treden tegen een laattijdige betaling, zal de verkoper immers ook vaak de rechter van de plaats van betaling kunnen adiëren, d.w.z. zijn eigen rechter...

Het verdrag beperkt zich er niet toe te bepalen dat de koper de koopprijs verschuldigd is. Artikel 54 CISG verplicht de koper ook de nodige stappen te zetten en de formaliteiten te vervullen die nodig zijn om de betaling mogelijk te maken.¹³ Dit houdt o.a. in dat de koper het vereiste documentaire krediet moet openen, de toelating moet vragen aan de bevoegde overheid om deviezen naar het buitenland over te maken, enz. Als leidraad voor de uitvoering van het contract is het verdrag aldus een stuk duidelijker dan het Belgisch recht.

1.2.2. INONTVANGSTNEMING VAN DE GOEDEREN

---

¹²Artikel 57 CISG : "1) Indien de koper niet gehouden is de prijs op een bepaalde andere plaats te betalen, dient hij de verkoper te betalen : a) ter plaatse van diens vestiging; of b) indien de betaling dient te geschieden tegen afgifte van de zaken of van documenten, ter plaatse van die afgifte. 2) De verkoper dient een verhoging van de aan de betaling verbonden kosten die het gevolg is van een verandering in zijn plaats van vestiging na het sluiten van de overeenkomst, voor zijn rekening te nemen."

¹³Artikel 54 CISG : "De verplichting van de koper om de prijs te betalen houdt tevens in dat hij de stappen onderneemt en formaliteiten vervult die krachtens de overeenkomst of eventuele wetten en voorschriften nodig zijn om de betaling mogelijk te maken".

De koper heeft ook de verplichting om de goederen in ontvangst te nemen (art. 60 CISG).¹⁴ De verplichting tot inontvangstname bestaat uit twee delen. In de voorbereidende fase dient de koper al die maatregelen te treffen, die nodig zijn om het de verkoper mogelijk te maken de zaak af te leveren. Deze maatregelen volgen soms direct uit het contract. Zo moet de koper onder een FOB-koop bijv. een zeevervoerder aanstellen, een zeevervoerovereenkomst afsluiten en de vracht betalen. Andere voorbeelden van voorbereidende maatregelen zijn bijv. de plicht om de verkoper ten gepaste tijd te verwittigen van de exacte plaats waar geleverd moet worden, of van de datum van aflevering wanneer voor de aflevering een periode is vastgesteld (verkoop op afroep binnen die periode). Van de koper kan ook verwacht worden dat hij het vereiste verpakkingsmateriaal levert, dat hij de verkoper informeert over weer- en andere omstandigheden op de plaats van levering, dat hij personeel gereed houdt voor de ontlading, dat hij de voorbereidingen treft die vereist zijn opdat de verkoper de goederen zou installeren, enz. Het is aanbevolen om ook deze maatregelen nauwkeurig in het contract te beschrijven.

Daarnaast dient de koper de zaak ook fysisch in zijn macht te nemen op de voorziene plaats en tijd. De inontvangstnameplicht van de koper is het tegenbeeld van de leveringsplicht van de verkoper. Zij wordt bijgevolg naar tijd en plaats door deze plicht bepaald : bij plaatskoop daar waar de zaken ter beschikking worden gesteld en bij verzendingskoop op de plaats van bestemming.¹⁵

Dat de inontvangstneming uitdrukkelijk geregeld is, hoeft niet te verwonderen. Het Weens Koopverdrag ziet immers op de *internationale* koop. Internationale transacties brengen meestal, zoniet altijd, het vervoer van de goederen mee over de grenzen heen. Weigert de koper om de goederen in ontvangst te nemen (bijv. omdat er te laat geleverd wordt, of omdat eerdere leveringen gebrekkig waren, wat de vrees doet ontstaan dat ook deze goederen niet conform zijn) dan kan de verkoper in een moeilijke positie terechtkomen. In afwachting van een oplossing voor het geschil moet hij bijv. de goederen ter plaatse in bewaring geven, wat belangrijke meerkosten met zich mee kan brengen. De afnameverplichting in hoofde van de koper lost deze problemen voor een groot deel op. Het betreft hier een volwaardige verplichting van de koper. De niet-naleving ervan kan bijgevolg tot sancties leiden (bijv. schadevergoeding wanneer de verkoper door de weigering opslag-, behouds- en/of vervoerkosten heeft moeten

---

¹⁴Artikel 60 CISG : "De verplichting van de koper tot inontvangstneming bestaat in : a) het verrichten van alle handelingen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht ten einde de verkoper tot aflevering in staat te stellen; en b) het tot zich nemen van de zaken".

¹⁵In dit geval is er dus een onderscheid tussen plaats van aflevering (daar waar de verkoper de zaken aan de vervoerder afgeeft), en de plaats van afname door de koper.

maken). Het Weens Koopverdrag biedt op dit punt meer duidelijkheid en derhalve meer zekerheid dan bepaalde nationale rechter, zoals bijv. het Nederlands recht, waarin de afnameplicht niet wettelijk geregeld is.

1.2.3. SPECIFICATIE

De regeling inzake *specificatie* (art. 65 CISG) bevat tegelijkertijd een verplichting in hoofde van de koper en een rechtsmiddel ten gunste van de verkoper.¹⁶ Het kan gebeuren dat partijen bij het sluiten van het contract, bepaalde elementen (vorm, afmeting, kleur, kwantiteit van de zaak, enz.) niet wensen te preciseren, bijv. omdat de koper nog geen zicht heeft op de bestellingen van zijn eigen afnemers. Ze kunnen dan afspreken dat de koper, wanneer hij meer komt te weten, de door hem gewenste kenmerken aan de verkoper zal meedelen. Deze situatie kan evenwel door de koper misbruikt worden : wanneer hij bijv. in december 1998 een grote hoeveelheid verf besteld heeft, kan hij zich in maart 1999 realiseren dat de prijzen op de markt ondertussen flink gedaald zijn. Omdat de koop voor hem niet meer zo voordelig is, ontstaat de neiging om de verdere gegevens niet aan de verkoper over te maken. Hierdoor raakt het contract verlamd. Zonder specificatie kan de verkoper immers niet leveren. Om dit te vermijden voorziet het verdrag een ontsnappingsweg : wanneer de koper niets laat weten, heeft de verkoper de mogelijkheid om zelf tot specificatie over te gaan. Zodoende is er een weg uit de patstelling en kan het contract verder uitgevoerd worden. De verkoper is evenwel niet verplicht om voor de koper in te springen. Hij kan evengoed schadevergoeding of zelfs de ontbinding van het contract vorderen.

2. RECHTSMIDDELEN

Handelaren leven hun verplichtingen niet steeds correct en tijdig na. Bij wanprestatie heeft de schuldeiser de keuze tussen verschillende actiemogelijkheden. Onder deze mogelijkheden nemen de vorderingen tot nakoming een vooraanstaande plaats. Deze rechtsmiddelen beogen de verdere uitvoering van het contract, ondanks de gerezen moeilijkheden. De gedwongen nakoming geniet duidelijk de voorkeur boven de ontbinding, waardoor aan het

---

¹⁶Artikel 65 CISG : "1) Indien de koper krachtens de overeenkomst de vorm, de afmeting of andere kenmerken van de zaken nader moet bepalen en hij deze specificatie niet op het overeengekomen tijdstip of binnen een redelijke termijn na ontvangst van een hiertoe strekkend verzoek van de verkoper verricht, kan de verkoper, onverminderd zijn eventuele andere rechten, zelf overgaan tot specificatie in overeenstemming met de behoeften van de koper, voor zover deze hem bekend zijn. 2) Gaat de verkoper zelf tot specificatie over, dan moet hij de bijzonderheden daarvan ter kennis van de koper brengen en hem een redelijke termijn toestaan voor een nadere specificatie. Maakt de koper na ontvangst van een zodanige mededeling niet binnen de gestelde termijn van deze mogelijkheid gebruik, dan is de door de verkoper verrichte specificatie bindend".

contract een einde wordt gesteld. Tenslotte kan de misnoegde schuldeiser ook een beroep doen op de schadevergoeding.

Het Weens Koopverdrag voorziet in een bijna parallele regeling van de maatregelen die koper en verkoper ingeval van tekortkoming kunnen treffen. Alleen de prijsvermindering is aan de koper voorbehouden (art. 50 CISG), terwijl de 'specificatie' het alleenrecht van de verkoper is (art. 65 CISG, zie *supra*). Voor een goed begrip van de rechtsmiddelenregeling is het nuttig eerst enkele kenmerken ervan toe te lichten.

2.1. KENMERKEN VAN DE RECHTMIDDELENREGELING

2.1.1. HET SAMENWERKINGSBEGINSEL

De regeling van de rechtsmiddelen valt in eerste instantie op door de grote plaats die aan de samenwerking tussen partijen wordt toegekend. Zelfs wanneer moeilijkheden zich voordoen, vereist het verdrag dat koper en verkoper niet als vijanden handelen, maar eerder als partners in noodlot. De samenwerkingsidee is een aanhangsel van het door artikel 7(1) CISG algemeen geformuleerde beginsel van de goede trouw en vertaalt zich concreet in een aantal mechanismen.¹⁷ Zo moet een partij, bij tekortkoming door de wederpartij, haar schade trachten te beperken (art. 77 CISG). De ratio van deze regel is dat de schuldeiser zijn handen niet in onschuld kan wassen wanneer de wanprestatie van de schuldenaar hem schade berokkent. Hij moet eerder de mouwen opsteken en redden wat te redden valt.

Het samenwerkingsbeginsel ligt ook aan de grondslag van de plicht om te zorgen voor het behoud van de zaak (artt. 85 t.e.m. 88 CISG). Bij betwisting tussen partijen is het ondenkbaar dat de goederen zomaar aan hun lot worden overgelaten totdat duidelijk wordt wie verantwoordelijkheid draagt. Daarom voorziet het verdrag dat de partij die op dat ogenblik de goederen in zijn macht heeft, verplicht is daar de zorg voor op zich te nemen. Nogmaals wordt hierdoor vermeden dat een eenvoudige tekortkoming aanzienlijk verergert doordat beide partijen de fout in elkaars schoenen schuiven.

Ook tijdens de uitvoering van het contract dienen partijen te goeder trouw te handelen. Dit betekent in de eerste plaats dat ze elkaar tijdig op de hoogte dienen te brengen van de uitvoeringsmoeilijkheden. Het Weens Koopverdrag voorziet in talrijke informatieverplichtingen, zoals bij de keuring van de goederen (art. 39 CISG, zie *infra*), of wanneer de schuldenaar zich op overmacht wenst te beroepen (art. 79 CISG, zie *infra*). Niet

¹⁷Artikel 7, lid 1 CISG : "1) Bij de uitleg van dit Verdrag dient rekening te worden gehouden met het internationale karakter ervan en met de noodzaak eenvormigheid in de toepassing ervan en naleving van de goede trouw in de internationale handel te bevorderen".

nakoming van de kennisgevingsplicht wordt ook gesanctioneerd, hetgeen van het verdrag soms een stroeve regeling maakt.

Daarnaast wordt de schuldenaar bij wanprestatie ook zoveel mogelijk een tweede kans geboden om de schade te herstellen resp. te beperken. De verkoper geniet bijv. van een reparatierecht. Wanneer hij vaststelt dat hij gebrekkige of anderszins niet conforme goederen heeft geleverd, biedt artikel 37 hem de mogelijkheid om dit te herstellen, en aldus vermijden dat het contract een slechte afloop zou kennen.¹⁸ Ook met de *Nachfrist* probeert het verdrag het onherroepelijke te voorkomen (artikelen 47 en 63 CISG). Wanneer de schuldenaar de afgesproken deadline niet halt, heeft de misnoegde schuldeiser de mogelijkheid -en wordt hij hiertoe door het verdrag aangespoord- om een bijkomende prestatie termijn te stellen. De schuldenaar verkrijgt aldus een tweede kans om correct uit te voeren. Al deze regels zijn erop gericht de uitvoering van het contract, ondanks de gerezen moeilijkheden, toch nog mogelijk te maken.

Internationale koopcontracten zijn aldus onder het Weens Koopverdrag een echte partnerschap tussen koper en verkoper, waarbij elke partij belang heeft bij een goede afloop. Of dit 'samenwerkingsideaal' ook werkelijkheid zal worden, blijft nog te zien.

2.1.2. DE HIËRARCHIE TUSSEN DE RECHTSMIDDELEN

Het Weens Koopverdrag maakt een onderscheid tussen de maatregelen die de handelaar kan nemen op basis van de ernst van de tekortkoming van de wederpartij. Hoe ernstiger de tekortkoming, hoe ingrijpender ook de beschikbare maatregelen. De ernst van de wanprestatie wordt gemeten aan de hand van het sleutelbegrip "wezenlijke tekortkoming", dat in artikel 25 als volgt gedefinieerd wordt:

"Een tekortkoming van een der partijen in de nakoming van de uit de overeenkomst voortvloeiende verbintenissen is wezenlijk, indien zij leidt tot zodanige schade voor de andere partij dat haar in aanmerkelijke mate wordt onthouden wat zij uit hoofde van de overeenkomst mag verwachten, tenzij de partij die tekort schiet, dit gevolg niet heeft voorzien en een redelijk persoon van dezelfde hoedanigheid in dezelfde omstandigheden het evenmin zou hebben voorzien".

¹⁸Artikel 37 CISG : "Indien de verkoper zaken heeft afgeleverd voor de afleveringsdatum, mag hij tot aan die datum een eventueel ontbrekend deel afleveren of een eventueel tekort in de afgeleverde hoeveelheid zaken aanvullen, dan wel zaken die niet aan de overeenkomst beantwoorden vervangen of herstellen, mits de uitoefening van dit recht voor de koper geen onredelijk ongerief of onredelijke kosten meebrengt. De koper behoudt echter zijn recht op schadevergoeding overeenkomstig dit Verdrag".

De aard van de tekortkoming is niet afhankelijk van de zwaarwichtigheid van de fout, doch van de gevolgen van deze fout voor de schuldeiser. Een zware fout, zoals het ontbreken van elke verpakking of de omstandigheid dat de goederen niet verzekerd zijn, kan een klein schadegeval veroorzaken, of zelfs geen schade, terwijl een lichte fout tot zodanige schade kan leiden dat de schuldeiser geen belang heeft bij de verdere uitvoering van het contract. In feite kan van een wezenlijke tekortkoming gesproken worden wanneer de verdere uitvoering van de overeenkomst voor de schuldeiser van de prestatie geen of weinig economisch nut meer heeft.¹⁹ Vaak zal het bijvoorbeeld zo zijn dat de regel 'time is of the essence' van de overeenkomst deel uitmaakt. In dit geval maakt een overschrijding van de leveringstermijn, zelfs met een paar dagen, een wezenlijke tekortkoming uit. De Belgische restaurantuitbater die een ton Zeeuwse mosselen bestelt voor de eerste week van de mosselseizoen, en die de mosselen slechts in september krijgt, kan zich terecht op een wezenlijke tekortkoming beroepen. Anderzijds is er geen wezenlijke tekortkoming wanneer een vijfde van de gekochte bloemen slechts 12 dagen kunnen bloeien i.p.v. de gevraagde 14 dagen. Het begrip wezenlijke tekortkoming dat in het verdrag nauwkeurig gedefinieerd wordt, biedt meer houvast dan de traditionele formule ('voldoende ernstige tekortkoming') van het Belgische Hof van Cassatie om de rechtvaardigheid van de ontbinding van de wederkerige overeenkomst te beoordelen.

De meest ingrijpende rechtsmiddelen, zoals bijv. de ontbinding van het contract of de vordering tot vervanging van de goederen (art. 46, lid 2 CISG) worden aldus voorbehouden voor gevallen van ernstige wanprestatie. Schadevergoeding en andere vormen van nakoming, zoals de herstelling of de *Specific performance*, kunnen daarentegen steeds gevorderd worden, ongeacht de ernst van de tekortkoming.

2.1.3. BEPERKING IN KEUZE VAN RECHTSMIDDELEN

Het Weens Koopverdrag beperkt meer dan het Belgisch recht de keuze van de schuldeiser tussen de verschillende remedies. Dit is allereerst zo omwille van de vereiste *verenigbaarheid* tussen de aangewende remedies. De schuldeiser kan geen beroep maken op remedies die elkaar tegenspreken. Zo kan hij geen gedwongen uitvoering vorderen wanneer hij het contract reeds ontbonden heeft (art. 46, lid 1 en art.62 CISG). Schadevergoeding kan daarentegen steeds gecumuleerd worden met de andere rechtsmiddelen.

¹⁹Voor een uitvoerige bespreking van het begrip 'wezenlijke tekortkoming', zie S. STIJNS en R. VAN RANSBEECK, "De rechtsmiddelen (algemeen)", in *Het Weens Koopverdrag*, H. VAN HOUTTE, J. ERAUW en P. WAUTELET (eds.), Antwerpen, Intersentia, 1997, 192-20 en S. KRUISINGA, "De wezenlijke tekortkoming als grond voor ontbinding in het Weens Koopverdrag", *N.T.B.R.*, 1998, 267-274

Ook de *onherroepelijkheid* van de keuze beperkt de actiemogelijkheden van de schuldeiser. In het Belgisch kooprecht kan de schuldeiser zijn keuze tussen ontbinding en uitvoering in natura steeds wijzigen tot aan de uitspraak van de rechter. Onder het Weens Koopverdrag kan van een dergelijke wijziging geen sprake zijn. De misnoegde schuldeiser moet bij zijn eerste keuze blijven. Heeft hij bijv. eerst voor ontbinding gekozen, dan kan hij achteraf niet meer op zijn keuze terugkomen en nakoming vragen wanneer bijv. blijkt dat de marktprijs ondertussen gestegen is. Het verdrag is daar minder soepel in dan het Belgisch recht, maar dit komt de rechtszekerheid ten goede.

Tenslotte beperkt de vrij strikte *termijnendwang* ook de keuze van de schuldeiser. Voor elke remedie stelt het verdrag een bepaalde termijn voorop waarbinnen de schuldeiser moet handelen. Vaak beperkt het verdrag zich ertoe de naleving van een 'redelijke' termijn te eisen. Dit laat enige appreciatiemarge aan de rechter, doch de praktijk toont aan dat de rechters terecht weinig begrip hebben voor onzorgvuldige laattijdigheid. De schuldenaar heeft immers het recht snel te weten waar hij zich aan moet houden.

2.2. ONDERZOEKS- EN KLACHTPLICHT VAN DE KOPER (ARTT. 38 EN 39 CISG)

Voor de verkoper is het belangrijk snel te weten of de goederen conform zijn, en, zoniet, waarin de niet-conformiteit bestaat. Slechts wanneer hij over deze informatie beschikt, kan hij immers oordelen welke gevolgen hij aan de klacht van de koper kan geven. De meeste internationale contracten voorzien daarom in de verplichting voor de koper om de verkoper binnen een bepaalde termijn over de gebreken te informeren, op straffe van verlies van zijn rechten. Ook het Belgisch recht gunt de koper slechts een bepaalde termijn om tegen vermeende gebreken op te komen : hij moet reeds bij de levering tegen zichtbare gebreken protesteren (art. 1642 B.W.) en binnen een 'korte' termijn tegen verborgen gebreken (art. 1648 B.W.). De vergelijking met het Weens Koopverdrag leert dat de internationale koper veel sneller moet handelen.

Het Weens koopverdrag maakt een (kunstmatig) onderscheid tussen twee plichten van de koper : enerzijds moet hij de goederen onderzoeken op de aanwezigheid van gebreken (art. 38 CISG)²⁰ en

---

²⁰Artikel 38 CISG : "1) De koper moet de zaken binnen een, gelet op de omstandigheden zo kort mogelijke, termijn keuren of doen keuren. 2) Indien de overeenkomst tevens het vervoer van de zaken omvat, kan de keuring worden uitgesteld tot na de aankomst van de zaken op hun bestemming. 3) Indien de koper de bestemming van de zaken onderweg wijzigt of hij deze doorzendt zonder dat hij redelijkerwijs gelegenheid heeft deze te keuren en de verkoper ten tijde van het sluiten van de overeenkomst de mogelijkheid van deze wijziging of doorzending kende of behoorde te kennen, kan de keuring worden uitgesteld tot het tijdstip waarop de zaken op de nieuwe bestemming zijn aangekomen."

anderzijds, stelt hij vast dat er gebreken zijn, dient hij de verkoper daar op de hoogte van te brengen (art. 39 CISG).²¹ Voor elk van deze stappen worden in het verdrag een termijn vastgelegd : de keuring dient binnen “een, gelet op de omstandigheden, zo kort mogelijke termijn” te gebeuren, terwijl de kennisgeving de verkoper moet bereiken binnen een “redelijke termijn”. Deze twee verplichtingen zullen achtereenvolgens toegelicht worden.

2.2. 1. DE KEURING

Artikel 38 CISG verplicht de koper om bij de ontvangst van de goederen of zo spoedig mogelijk daarna, de zaken op de aanwezigheid van eventuele gebreken te onderzoeken.

- Wijze van keuring

De *wijze* van keuring wordt in het Weens Koopverdrag niet geregeld. Artikel 38 beperkt er zich toe te vermelden dat de koper de goederen zelf of door een derde kan laten keuren. Het onderzoek moet in de eerste plaats de contractueel overeengekomen richtlijnen volgen. Zo kunnen partijen bijv. afspreken dat de koper een beroep op de diensten van een keuringsinstelling moet doen. Ook de gewoonten van de handelssector kunnen dienstig zijn bij het bepalen van de keuringsmethode. Wanneer noch het contract noch de gewoonten voldoende aanwijzingen bieden, bepaalt het recht van de plaats van de keuring de modaliteiten ervan.

De wijze van keuring zal vooral afhangen van de concrete omstandigheden, zoals de aard van de goederen, de hoeveelheid, de verpakking, enz. Van de koper wordt slechts verwacht dat hij de goederen onderzoekt zoals een redelijke koper geplaatst in dezelfde omstandigheden. Vaak zal en steekproef volstaan, vooral wanneer het om soortzaken gaat.

- Termijn voor de keuring

De koper moet de goederen onderzoeken binnen een ‘in de omstandigheden zo kort mogelijke termijn’. Deze termijn vangt aan op het moment waarop de zaken aan de koper zijn geleverd. Bij plaatskoop valt de keuring samen met de aflevering aan de koper. Bij verzendingskoop vindt de aflevering plaats bij de overhandiging

---

²¹Artikel 39 CISG : “1) De koper verliest het recht om zich erop te beroepen dat de zaken niet aan de overeenkomst beantwoorden, indien hij niet binnen een redelijke termijn nadat hij dit heeft ontdekt of had behoren te ontdekken van de verkoper hiervan in kennis stelt, onder opgave van de aard van de tekortkoming. 2) In ieder geval verliest de koper het recht om zich erop te beroepen dat de zaken niet aan de overeenkomst beantwoorden, indien hij de verkoper niet uiterlijk binnen een termijn van twee jaar na de datum waarop de zaken feitelijk aan de koper werden afgegeven, hiervan in kennis stelt, tenzij deze termijn niet overeenstemt met een in de overeenkomst opgenomen garantietermijn”».

van de goederen aan de vervoerder (zie *supra*). Omdat de aflevering in dit geval niet met de werkelijke overhandiging van de goederen aan de koper samenvalt, wordt het onderzoek uitgesteld tot na de aankomst van de zaken op hun bestemming (art.38, lid 2 CISG). In deze hypothese vindt de overdracht van het risico bij de aflevering aan de vervoerder plaats. De goederen reizen aldus reeds onder de verantwoordelijkheid van de koper, zonder dat hij de gelegenheid heeft gehad om ze te keuren. Het is daarom aanbevolen om in een controle door een derde partij bij de risico-overdracht (verschepping, enz.) te voorzien. Inco-terms voorzien trouwens vaak dat de goederen reeds bij de overhandiging aan de vervoerder onderzocht moeten worden. Een dergelijke verplichting sluit de toepassing van artikel 38, lid 2 uit.

De 'korte' termijn voor de keuring zal vaak op de onmiddellijkheid grenzen. De koper heeft er immers geen belang bij om het onderzoek van de goederen uit te stellen. Voor sommige goederen kan de keuring echter een paar dagen of zelfs een paar weken in beslag nemen, zoals bijvoorbeeld voor zware industriële goederen. Voor bederfelijke goederen of kledingstukken lijkt er daarentegen geen reden te zijn voor uitstel. Al bij al speelt de 'korte' termijn van artikel 38 geen rol op zichzelf, doch wordt het meestal verdisconteerd in de 'redelijke' termijn van artikel 39.

2.2.2. HET PROTEST

Ontdekt de koper bij zijn onderzoek van de goederen dat deze gebrekkig of anderszins niet conform zijn, dan moet hij de verkoper daar op de hoogte van brengen binnen een 'redelijke' termijn. Deze kennisgeving is geen ingebrekestelling, de koper beoogt slechts de rechten die hij uit de niet-conformiteit put, te vrijwaren.

- Wanneer moet geprotesteerd worden?

De verplichting om te protesteren geldt telkens de goederen krachtens artikel 35 niet conform zijn : de koper moet protesteren zowel bij een overmaatse als bij een ondermaatse levering, tegen gebreken in de goederen zelf of in de documenten, en tegen zuiver juridische gebreken, zoals de levering van andermans zaak (art. 43 CISG).²² Ook wanneer gebrekkige goederen op vraag van de koper door de verkoper hersteld worden, en deze herstelling onbehoorlijk wordt uitgevoerd, dient de koper dit aan de verkoper te laten weten.

---

²²Artikel 43 CISG : "1) De verkoper verliest het recht zich te beroepen op het bepaalde in de artikelen 41 en 42, indien hij nalaat binnen redelijke tijd nadat hij kennis kreeg of had behoren te krijgen van het recht of de aanspraak van de derde, de verkoper daarvan in kennis te stellen, onder nadere aanduiding van de aard van het recht of de aanspraak. 2) De verkoper is niet gerechtigd zich te beroepen op het bepaalde in het voorgaande lid, indien hij bekend was met het recht of de aanspraak van de derde en met de aard daarvan".

- Termijn voor het protest

(a). *De 'redelijke' termijn*

De kennisgeving moet de verkoper bereiken binnen een redelijke termijn nadat de tekortkoming is ontdekt of ontdekt had moeten worden. Omdat deze eerste grens relatief is, stelt artikel 39 lid 2 ook een absolute grens van twee jaar na de levering.

De 'redelijke' termijn lijkt in feite op een korte termijn. De koper heeft immers geen reden om zijn protest uit te stellen ééns hij vastgesteld heeft dat de levering niet-conform is. Het protest beoogt slechts de verkoper de mogelijkheid te bieden om een standpunt aan te nemen (voorstel van prijsvermindering, van herstelling of van vervanging van de goederen, betwisting van de niet conformiteit, enz.). De koper moet in zijn protest niet reeds de rechtsmiddelen specificeren die hij wenst te gebruiken, zodat de mogelijkheid om juridisch advies in te winnen niet in de redelijke termijn verdisconteerd moet worden. Bovendien hebben beide partijen belang bij een zo snel mogelijke oplossing, vooral nu ze in verschillende landen gevestigd zijn.

Dit strenge uitgangspunt neemt niet weg dat de rechters hun oordeel kunnen laten hangen van de feitelijke omstandigheden. Wanneer het gebrek slechts met de ingebruikname van het product aan het licht kan komen, is er meer reden tot soepelheid dan voor zichtbare gebreken. Bovendien zijn de termijnen voor het protest en de keuring gerelateerd. Wanneer het gebrek bijv. makkelijk opspoorbaar is, zal de aanmeldingsperiode korter zijn. Vaak zal de rechter zelfs geen onderscheid maken tussen de korte en de redelijke termijn.

(b). *Vervaltermijn van twee jaar*

Bepaalde gebreken zijn niet onmiddellijk opspoorbaar. De redelijke termijn begint dan pas te lopen bij de effectieve ontdekking ervan, die lang na de levering kan vallen. Dit is echter geen vrijbrief voor de koper : vermits hij de goederen *moet* onderzoeken, zal hij het gebrek vroeg of laat ontdekken. En om de verkoper wat meer zekerheid te bieden, bepaalt artikel 39 dat de redelijke termijn in elk geval begint te lopen op het ogenblik dat de koper de niet-conformiteit "had behoren te ontdekken". Na een zekere periode wordt elke redelijke koper aldus verondersteld het gebrek te hebben opgespoord. De verkoper wordt nog verder beschermd door de vervaltermijn van twee jaar : ongeacht wanneer de niet-conformiteit aan het licht komt, kan de koper slechts daartegen protesteren binnen de twee jaar na de levering. Deze absolute grens is slechts een subsidiaire grens : de koper moet steeds de redelijke termijn in acht nemen wanneer hij een gebrek ontdekt. De vervaltermijn dient

in feite om de (onzekerheids)periode te beperken waarin het gebrek ontdekt kan worden. Twee jaar na de levering heeft de koper geen recht meer om te protesteren, zelfs al respecteert hij de redelijke termijn.

De vervaltermijn van twee jaar, noch de redelijke termijn zijn verjaringstermijnen. Eens de koper zijn rechten gevrijwaard heeft door tijdig te protesteren, moet zijn eigenlijke vordering (tot ontbinding, tot nakoming, enz.) nog vóór het verstrijken van de verjaringstermijn worden ingesteld. Het Weens Koopverdrag spreekt zich niet uit over de verjaringstermijn. Het toepasselijk nationaal recht bepaalt de duur van de verjaringstermijn.²³

(c). Vorm van het protest

Doelmatig protesteren is niet alleen een vraag van timing, ook de *vorm* van de kennisgeving is belangrijk. Hoewel er voor het protest geen bijzondere vormvereisten worden gesteld, wordt van de koper toch verwacht dat hij omstandig beschrijft waarin de tekortkoming bestaat, of alle goederen dan wel slechts enkele beschadigd zijn, enz. Alleen volledige en uitvoerige informatie stelt de verkoper in staat om te oordelen welke stappen hij moet ondernemen. Algemeen geformuleerde klachten, zoals bijv. “de schoenen zijn gebrekkig”, of “de glas is van mindere kwaliteit” kunnen door de rechter als ontoereikend worden afgewezen, met verstreckende gevolgen voor de koper.

(d). Sanctie van de protestregeling

De protestregeling wordt streng gesanctionneerd. Bij overschrijden van de redelijke termijn of onnauwkeurige klacht verliest de koper gewoonweg het recht om over de gebreken te klagen. Elk rechtsmiddel tegen een (vermeende of werkelijke) niet-conformiteit wordt hem ontzegd. Hij is verplicht de goederen te aanvaarden en te betalen alsof ze conform waren. Het verdrag voorziet in twee uitzonderingen op deze sanctie (het bestaan van een ‘redelijke verontschuldiging’ in hoofde van de koper, artikel 44 en de kennis van het gebrek door de verkoper, artikel 40), doch ze worden zeer strikt geformuleerd en de rechtbanken hebben tot nu toe weinig begrip voor nalatige kopers getoond.

Wat deze regeling in de praktijk zeer gevaarlijk voor kopers maakt, is niet alleen het verstreckend karakter van de sanctie (met name het verlies van alle rechtsmiddelen), doch ook de strenge interpretatie door de rechtspraak. Hoewel er van een vaste rechtspraak nog geen sprake is en verschillen in beoordeling tussen

²³Of het in dit recht geïncorporeerde verjaringsverdrag, zie K. BOELE-WOELKI, “De verjaring van vorderingen uit internationale koopovereenkomsten”, in *Europees Privaatrecht 1996*, F. GROSHEIDE en K. BOELE-WOELKI (eds.), Lelystad, Koninklijke Vermande, 1997, 99-146.

de verscheidenen staten niet uit te sluiten zijn, kan toch gewezen worden op de strengheid van de meeste rechters.²⁴ Wanneer de kennisgeving de verkoper meer dan één maand na de levering bereikt, is de kans zeer groot dat de koper laattijdig wordt bevonden. Dit is in feite niet meer dan logisch : in de internationale handel, en gelet op de huidige communicatiemiddelen, is snelheid essentieel. Partijen moeten zeer vlug kunnen weten waar ze aan toe zijn, des te meer omdat de verkoper meestal geen rechtstreekse toegang tot de goederen heeft. Hoewel het Weens Koopverdrag op eerste gezicht meer ruimte lijkt te bieden dan artikel 1648 B.W., waaronder de koper slechts een 'korte' termijn krijgt, heeft de rechtspraak daar duidelijk anders over beslist.²⁵

(e). *Contractuele afspraken*

Het Weens Koopverdrag is slechts aanvullend recht. Niets verplicht de partijen om zich bij de regeling van de artikelen 38 en 39 neer te leggen. Het is natuurlijk allereerst in het belang van de koper om de strenge verdragsregeling aan te passen of uit te sluiten. Maar ook de verkoper kan er baat bij hebben : de 'redelijke' termijn van artikel 39 is een vaag begrip dat nog te veel beoordelingsruimte aan de rechter geeft, met als gevolg een grote onzekerheid. Het is daarom aanbevolen om in het contract duidelijke afspraken te maken over de termijn voor de meldingsplicht. Zo kan bijv. bedongen worden dat "klachten wegens niet-conformiteit van de geleverde goederen ten laatste X dagen na aankomst van de goederen ter bestemming worden gedaan".²⁶ Eventueel kan ook afgesproken worden op welke manier de koper moet protesteren, bijv. per aangetekende brief.

²⁴Voor een uitvoerige bespreking van de rechtspraak, zie A. VENEZIANO, "Non-conformity of Goods in International Sales. A Survey of Current Case-law on CISG", *Int. Bus. L.J.*, 1997, 39-65 en P. WAUTELET, "Verplichtingen van de koper", in *Het Weens Koopverdrag*, H. VAN HOUTTE, J. ERAUW en P. WAUTELET (eds.), Antwerpen, Intersentia, 1997, 166-189.

²⁵Deze twee bepalingen zijn evenwel niet onverkort vergelijkbaar : artikel 1648 B.W. vereist van de koper dat hij een rechtsgeding tegen de verkoper begint, terwijl artikel 39 CISG het bij een eenvoudige kennisgeving houdt.

²⁶De I.K.K.-modelovereenkomst bevat de volgende bepaling : "The Buyer shall examine the goods as soon as possible after their arrival at destination and shall notify the Seller in writing of any lack of conformity of the goods within 15 days from the date when the Buyer discovers or ought to have discovered the lack of conformity. In any case the Buyer shall have no remedy for lack of conformity if he fails to notify the Seller thereof within 12 months from the date of arrival of the goods at the agreed destination". P. Winship stel het volgende beding voor : "Notwithstanding Article 39(1) of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, the parties agree that the buyer loses the right to rely on the lack of conformity of the goods if he does not give notice to the seller specifying the nature of the lack of conformity within FOURTEEN (14) DAYS after he has discovered it or ought to have it discovered" : P. WINSHIP, "Changing Contract Practices in the Light of the United Nations Sales Convention : A Guide for Practitioners", *International Lawyer*, 1995, 525-554.

Ook de vervaltermijn van twee jaar is vatbaar voor verbetering. Deze arbitraire grens is bijv. zeker te lang voor bederfelijke producten zoals levensmiddelen, en misschien te kort voor zware industriële goederen. Ingeval van doorverkoop kan de oorspronkelijke koper ook wensen een langere termijn te bedingen. Zoniet heeft de invoerder die door zijn eigen koper aangesproken wordt voor een gebrek dat twee jaar na de oorspronkelijke levering aan het licht komt, geen verhaal meer tegen de oorspronkelijke verkoper.²⁷

Eventueel kunnen ook afspraken gemaakt worden over de keuringsmethode. Zo kan van meetaf aan worden gestipuleerd dat de goederen door een deskundige derde op hun conformiteit onderzocht zullen worden. In dit geval moet ook afgesproken worden wie de kosten van het onderzoek zal dragen.

Voor de koper is het tenslotte belangrijk in een goede coördinatie te voorzien tussen de dienst die voor de receptie van de goederen zorgt en de juridische staff, waar men op de hoogte is van de stappen die bij niet-conformiteit ondernomen moeten worden. Een beetje bewustmaking en duidelijke richtlijnen over de receptie en de keuring van de goederen kunnen zware financiële aderlatingen voorkomen.

De protestregeling vormt een (streng) ontvankelijkheidsvereiste voor de uitoefening van de remedies door de koper. Het is hem slechts toegelaten van de door het verdrag voorziene mogelijkheden gebruik te maken wanneer hij aan de verkoper tijdig en omstandig meegedeld heeft waarin de gebreken bestaan. Voor de verkoper bestaan er geen gelijkaardige regeling. Dit neemt niet weg dat de rechtsmiddelen van partijen, en dus ook van de verkoper, aan strikte voorwaarden onderworpen worden.

2.3. PREVENTIEF OPTREDEN

Een partij moet niet noodzakelijk afwachten totdat de wanprestatie werkelijkheid wordt om maatregelen te nemen. Ook wanneer de vrees bestaat dat de wederpartij niet zal uitvoeren kan reeds heel wat worden gedaan. Het Belgisch kooprecht geeft slechts beperkte middelen aan de partij die preventief wil optreden. Meest bekend is de zgn. *exceptio non adimpleti contractus*. Deze exceptie laat een partij toe om de uitvoering van haar eigen verplichtingen op te schorten wanneer de wederpartij reeds in gebreke is. Daarnaast kan

---

²⁷De I.K.K. -modelovereenkomst bevat de volgende bepaling : "Unless otherwise agreed in writing, no action for lack of conformity can be taken by the Buyer, whether before judicial or arbitral tribunals, after two years from the date of arrival of the goods. It is expressly agreed that after the expiry of such term, the Buyer will not plead non-conformity of the goods, or make a counter-claim thereon, in defence to any action taken by the Seller against the Buyer for non-performance of this Contract".

een handelaar de wederpartij in gebreke stellen of nog bijv. zijn eigendomsvoorbehoud inroepen ingeval van nakend faillissement.

Het Weens Koopverdrag gaat veel verder en voorziet in een uitgewerkte regeling om de risico's op schade ten gevolge van de toekomstige niet-uitvoering door de wederpartij te beperken. Worden o.a. als 'preventive strikes' voorzien de mogelijkheid om de uitvoering van zijn eigen verplichting op te schorten (art. 71 CISG)²⁸ en om het contract te onbinden (art. 72 CISG).²⁹ Daarnaast geldt ook een bijzondere regeling voor overeenkomsten die de levering van de goederen voorzien in onderscheiden 'deelafleveringen' (art. 73 CISG).

De *opschorting* van de eigen verplichting(en) is in feite de vertaling naar internationale contracten toe van de reeds genoemde *exceptio non adimpleti contractus*. De opschorting is in het verdrag aan een aantal voorwaarden onderworpen. Centraal staat de vrees dat de andere partij haar verplichtingen niet zal nakomen. Deze vrees dient door precieze en objectieve gronden gestaafd te worden. Het verdrag somt een aantal aanwijzingen op die de indruk van een toekomstige wanprestatie kunnen wekken, zoals het gedrag van de wederpartij (bijv. de omstandigheid dat leveringen van dezelfde goederen bij andere handelaren systematisch defect blijken te zijn) of een tekortschieten van haar kredietwaardigheid (zoals bijv. de herhaalde laattijdigheid bij de betaling van andere leveranciers). Voorts moet de gevreesde tekortkoming een 'wezenlijk deel' van de verplichtingen van de wederpartij betreffen. Het gaat niet op om tot opschorting over te gaan wanneer de verwachte wanprestatie slechts een bijkomende verplichting of een ondergeschikt deel van

---

²⁸Artikel 71 CISG : "1) Een partij mag de nakoming van haar verplichtingen opschorten, indien na het sluiten van de overeenkomst blijkt dat de andere partij een wezenlijk deel van haar verplichtingen niet zal nakomen ten gevolge van : a) een ernstig tekortschieten van haar vermogen om dat deel van haar verplichtingen na te komen, of van haar kredietwaardigheid; of b) haar gedrag bij de voorbereiding van de nakoming van de ingevolge de overeenkomst op haar rustende verplichtingen, dan wel bij de nakoming. 2) Heeft de verkoper de zaken reeds verzonden voordat de in het voorgaande lid omschreven gronden blijken, dan kan hij er zich tegen verzetten dat de zaken aan de koper worden afgegeven, zelfs al heeft de koper reeds een document in zijn bezit dat hem recht geeft de zaken te verwerven. Dit lid heeft uitsluitend betrekking op de rechten van koper en verkoper ten aanzien van de zaken. 3) Een partij die hetzij voor, hetzij na verzending van de zaken de nakoming opschort, moet de andere partij onmiddellijk in kennis stellen van de opschorting en moet voortgaan met de nakoming, indien de andere partij voldoende zekerheid stelt voor de nakoming van haar verplichtingen".

²⁹Artikel 72 CISG : "1) Indien het vóór de datum van nakoming duidelijk is dat één van de partijen zich schuldig zal maken aan een wezenlijke tekortkoming, kan de andere partij de overeenkomst ontbonden verklaren. 2) Indien de tijd dit toelaat, moet de partij die van plan is de overeenkomst ontbonden te verklaren, hiervan op redelijke wijze kennisgeving doen aan de andere partij, ten einde deze in staat te stellen voldoende zekerheid te stellen voor de nakoming van haar verplichtingen. 3) Het voorgaande lid is niet van toepassing indien de andere partij heeft verklaard dat zij haar verplichtingen niet zal nakomen".

de verbintenissen betreft. Dit betekent evenwel niet dat de gevreesde tekortkoming een 'wezenlijk' karakter moet hebben in de zin van artikel 25 CISG, al is het onderscheid tussen wezenlijke tekortkoming en tekortkoming in een wezenlijk deel van de verplichting niet steeds duidelijk.

Voor de preventieve *ontbinding* zijn de vereisten vanzelfsprekend strenger. Deze mogelijkheid is slechts in uitzonderlijke gevallen beschikbaar. De schuldeiser moet aantonen dat de toekomstige tekortkoming van de wederpartij 'duidelijk' is, wat verder gaat dan de voor de opschorting vereiste aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid. Voorts is ook vereist dat de tekortkoming een wezenlijk karakter heeft in de zin van artikel 25 CISG (zie *supra*). Ook hier gaat het verdrag verder dan voor de opschorting.

Zowel bij de opschorting als bij de ontbinding wordt van de schuldeiser verwacht dat hij de schuldenaar van het preventief optreden onmiddellijk in kennis stelt. De schuldenaar kan zich tegen de 'preventive strike' verweren door voldoende zekerheid te stellen voor de nakoming van zijn verplichtingen. Men denke aan een door een bank getrokken wissel, een bankgarantie, een borgstelling of een documentair krediet.

Voorzichtigheid is geboden bij het aanwenden van preventieve maatregelen. Bij onrechtmatig of lichtzinnig gebruik kan de wederpartij schadevergoeding vragen. Vooraleer iets te ondernemen is het daarom aanbevolen de wederpartij te contacteren en op de hoogte te brengen van het probleem. Haar houding kan desgevallend verdere aanwijzingen opleveren die de vrees voor een toekomstige tekortkoming zullen versterken.

2.4. INGEBREKESTELLING

In de regel vereist het Belgisch recht dat de schuldeiser de schuldenaar in gebreke stelt voor hij ook remedies gebruikt. Het Weens Koopverdrag gaat er daarentegen van uit dat in internationale transacties '*time is of the essence*'. De schuldenaar dient derhalve niet aan zijn verplichting herinnerd te worden door een formele aanmaning. Uitvoering is vereist zodra de termijn daarvoor verstreken is. Dit wordt uitdrukkelijk bepaald voor de betalingsverplichting : art. 59 CISG schrijft voor dat de koper de prijs moet betalen op de voorziene datum, "zonder dat de verkoper hierom behoeft te verzoeken of hiertoe enige formaliteit behoeft te vervullen". Dit veronderstelt natuurlijk dat de datum voor de betaling vastligt, of uit het contract of het verdrag bepaalbaar is.

Het is onduidelijk of de vereiste van ingebrekestelling voor andere verplichtingen dan de betaling van de koopprijs blijft bestaan. Daar spreekt het verdrag zich niet uitdrukkelijk over uit. Het komt

derhalve aan het toepasselijk nationaal recht om te bepalen of ingebrekestelling vereist is. Voor alle zekerheid kan in het contract elke ingebrekestelling weggeclausuleerd worden.

Ook in een ander opzicht blijkt dat het Weens Koopverdrag de regel *'time is of the essence'* onderschrijft. Het verdrag verbiedt immers arbiters en rechters om aan de nalatige schuldenaar uitstel te verlenen (art. 45, 3° en art. 61, 3° CISG). Dit staat in schril contrast met de regeling van het Burgerlijk Wetboek, waar de mogelijkheid voor de rechter om een respijttermijn te gunnen van openbare orde is (art. 1244 lid 2 B.W.).

2.5. ONTBINDING

Ontbinding is het meest ingrijpende rechtsmiddel. Door de ontbinding wordt een einde aan het contract gesteld en worden volgens artikel 81 CISG beide partijen van hun verplichtingen uit het contract bevrijd. Zoals reeds gezegd wordt ontbinding slechts in beperkte mate toegelaten, zeker wanneer een der partijen het contract reeds gedeeltelijk, zij het gebrekkig, uitgevoerd heeft.

De ontbinding door de koper wordt in artikel 49 geregeld, terwijl de ontbinding door de verkoper in artikel 64 aan bod komt. De ontbindingsmogelijkheid kan ook anticiperend worden gebruikt, onder de reeds uiteengezette voorwaarden van artikel 72 CISG. Naast de voorwaarden (wanneer is ontbinding mogelijk en hoe) regelt het verdrag ook de gevolgen van de ontbinding.

2.5.1. WANNEER IS ONTBINDING MOGELIJK ?

Om het contract te kunnen ontbinden moet de schuldeiser in de regel bewijzen dat de tekortkoming van de wederpartij 'wezenlijk' is in de zin van artikel 25 CISG. Of de wanprestatie inderdaad aan de voorwaarden van artikel 25 beantwoordt, hangt vooral af van het nut van de verdere uitvoering van het contract voor de misnoegde schuldeiser. Heeft de verkoper van speelgoederen levering op 15 november beloofd, dan kan de koper die op 1 januari nog niet geleverd is, zonder twijfel van een wezenlijke tekortkoming spreken. Een zwaarwichtige tekortkoming volstaat echter niet altijd om de ontbinding te rechtvaardigen.

Naast de zwaarwichtigheid van de tekortkoming, is ook de vraag of de schuldenaar al dan niet reeds uitgevoerd heeft, bepalend voor de mogelijkheid om het contract te ontbinden. Heeft de verkoper bijv. twee maanden na de afgesproken datum nog steeds niet geleverd, dan brengt de ontbinding weinig praktische beslommingen met zich mee: de goederen zullen bij de verkoper blijven, die tot schadevergoeding veroordeeld zal worden. In dit geval volstaat de wezenlijke tekortkoming *an sich* als grond voor de ontbinding.

Wanneer de koper daarentegen omwille van een gebrekkige levering wenst te ontbinden, moeten de zaken in beginsel naar de verkoper terug worden gestuurd, wat bijkomende vervoerskosten en eventueel opslagkosten met zich brengt. Daarom stelt het verdrag een bijkomende voorwaarde. Indien de tekortschietende partij zijn verplichting reeds uitgevoerd heeft, kan het contract slechts worden ontbonden binnen bepaalde termijnen. Voor de koper geldt de termijnvoorwaarde van zodra de verkoper de zaken heeft afgeleverd (art. 49, lid 2 CISG), voor de verkoper van zodra de koper de prijs heeft betaald (art. 64, lid 2 CISG). Voor de berekening van de termijn maakt het verdrag een onderscheid tussen de laattijdige nakoming van deze verplichting en de andere tekortkoming, zoals bijv. de gebrekkige levering of de gedeeltelijke betaling. Het is aanbevolen om de verklaring tot ontbinding niet te lang uit te stellen : de rechtbanken hebben tot nu toe weinig begrip getoond voor laattijdige verklaringen. De redelijke termijn bedraagt zeker niet meer dan twee maanden.

Indien de niet-nakoming door de schuldenaar onder de drempel van artikel 25 blijft, wordt de mogelijkheid om te ontbinden nog verder beperkt. In dit geval kent het verdrag de schuldeiser slecht één uitweg : hij moet eerst een aanvullende prestatie termijn stellen. Slechts wanneer de schuldenaar deze termijn vruchteloos laat verstrijken, verkrijgt de schuldeiser de mogelijkheid om te ontbinden. Voordat de schuldeiser aan het contract een einde kan stellen, moet hij de schuldenaar eerst een tweede kans geven. De Nachfrist is voor beide partijen voordelig : de schuldenaar krijgt een laatste kans om toch nog uit te voeren en aldus de ontbinding te vermijden. De schuldeiser moet weliswaar het einde van de Nachfrist afwachten om zekerheid te krijgen, maar anderzijds verkrijgt hij na het vruchteloos aflopen van de respijttermijn de mogelijkheid om het contract te ontbinden, zonder het bewijs te moeten leveren van het wezenlijk karakter van de tekortkoming. Deze optie moet aldus zeker niet verwaarloosd worden, indien er twijfels over de zwaarwichtigheid van de tekortkoming bestaan.

Het vruchteloos aflopen van de Nachfrist biedt slechts grond tot ontbinding onder bepaalde voorwaarden. De Nachfrist is voor de ontbinding slechts dienstig wanneer de schuldenaar nog niet begonnen is met de uitvoering. Heeft de koper reeds gedeeltelijk betaald of de verkoper reeds geleverd, zij het gebrekkig, dan biedt de Nachfrist geen mogelijkheid om bij stilzitten van de schuldenaar te ontbinden en geldt het dan slechts als een uitnodiging aan de schuldenaar om uit te voeren (ingebrekestellingsfunctie).

Gebruikt de schuldenaar de respijttermijn om uit te voeren, dan kan de schuldeiser toch nog schadevergoeding vragen wegens niet tijdige nakoming van het contract (art. 47, lid 2 *in fine* en art. 63, lid 2, *in fine*). Het kan gebeuren dat de schuldenaar binnen de termijn

uitvoert, doch slechts gedeeltelijk of anderszins niet naar behoren. Ontbinding is dan slechts mogelijk indien er sprake is van een wezenlijke tekortkoming, en binnen de redelijke termijn voorzien door art. 49 lid 2 resp. 64 lid 2.

Een verdere voorwaarde voor de ontbinding wordt in artikel 82 CISG gevonden.³⁰ Ontbinding is in hoofde van de koper uitgesloten wanneer hij de reeds geleverde zaken niet meer in dezelfde staat kan teruggeven als waar hij deze heeft ontvangen. Dit is bijv. het geval wanneer hij de goederen doorverkocht heeft, of verder gebruikt en verwerkt heeft. De koper kan dus slechts ontbinden wanneer hij de zaken in natura kan restitueren. Dit overzicht toont aan dat de ontbinding in het Weens Koopverdrag op meer stringente wijze geregeld is dan in het Belgisch recht.

2.5.2. HOE WORDT DE OVEREENKOMST ONTBONDEN?

De wijze van ontbinding sluit in het Weens Koopverdrag meer aan op de praktijk dan in het Burgerlijk Wetboek. De regel is immers dat de overeenkomst door de schuldeiser ontbonden wordt en niet door de rechter. Buitengerechtelijke ontbinding is de regel. De rechter komt slechts *a posteriori* tussen om te oordelen of de ontbinding gerechtvaardigd was. Hij spreekt de ontbinding niet zelf uit, doch beslist daarna over de gegrondheid ervan.

De eenzijdige ontbindingsverklaring door de schuldeiser moet volgens artikel 26 CISG geschieden d.m.v. een kennisgeving aan de schuldenaar.³¹ Deze kennisgeving is aan geen enkele vormvoorwaarde onderworpen. Om bewijsproblemen te vermijden is een schriftelijke kennisgeving evenwel aangeraden. In de kennisgeving moet de schuldeiser duidelijk zijn bedoeling laten blijken om een einde aan het contract te stellen. Het volstaat bijv. niet dat de koper de verkoper vraagt om de goederen terug te nemen. De wil van de schuldeiser om het contract te ontbinden moet ondubbelzinnig uit de mededeling afgeleid kunnen worden. Daarnaast moet de schuldeiser waarschijnlijk ook meedelen waarom

³⁰Artikel 82 CISG : “1) De koper verliest het recht de overeenkomst ontbonden te verklaren of van de verkoper te eisen dat deze vervangende zaken aflevert, indien het hem onmogelijk is de zaken goeddeels in dezelfde staat terug te geven als waarin hij deze heeft ontvangen. 2) Het vorige lid is niet van toepassing : a) indien de onmogelijkheid om de zaken terug te geven of deze terug te geven in goeddeels dezelfde staat als waarin de koper deze heeft ontvangen, niet is te wijten aan zijn handelingen of nalaten; b) indien de zaken of een gedeelte daarvan zijn verloren gegaan of in waarde zijn verminderd als gevolg van de in artikel 38 voorgeschreven keuring; of c) indien de koper de zaken of een gedeelte daarvan in de normale uitoefening van zijn bedrijf heeft verkocht of in overeenstemming met een normale wijze van gebruiken heeft verbruikt of verwerkt, alvorens hij ontdekte of had behoren te ontdekken dat deze niet beantwoordden aan de overeenkomst”.

³¹Artikel 26 CISG : “Een verklaring van ontbinding van de overeenkomst is uitsluitend geldig indien zij geschiedt door middel van een kennisgeving aan de andere partij”.

hij het contract ontbindt, en met name de verweten tekortkoming(en) opgeven. Wanneer partijen herhaaldelijk met elkaar contracteren, dient ook vermeld te worden aan welke transactie de schuldeiser precies een einde stelt. Tenslotte moet de kennisgeving ook aanwijzingen over de gevolgen van de ontbinding bevatten, bijv. over de vraag of de reeds geleverde goederen terug moeten worden afgehaald. Artikel 27 CISG regelt de vraag naar het tijdstip waarop de verklaring tot ontbinding gevolgen krijgt.³²

2.5.3. GEVOLGEN VAN DE ONTBINDING

Door de ontbinding worden beide partijen bevrijd uit hun contractuele verplichtingen (art. 81 CISG).³³ In feit bevrijdt de ontbinding vooral de schuldeiser die nog niet uitgevoerd heeft, bijv. de koper die na de levering van gebrekkige goederen, de koopprijs niet meer zal dienen te betalen. Voor de reeds uitgevoerde verplichtingen bepaalt artikel 81, lid 2 CISG dat de schuldenaar de mogelijkheid heeft om teruggave te eisen. Hebben beide partijen het recht teruggave te vorderen, dan dient de teruggave over en weer gelijktijdig te geschieden.

De ontbinding heeft aldus slechts rechtstreekse gevolgen voor de toekomst. De werking *ex tunc* van de ontbinding is afhankelijk van de vorderingen van partijen. Restitutie of teruggave moet in beginsel volledig zijn. Zo moet de koper bij de teruggave van de goederen aan de verkoper krachtens art. 84, lid 2 CISG de waarde vergoeden van elk voordeel dat hij van de zaken of een gedeelte ervan heeft genoten.³⁴ Omgekeerd is de verkoper intrest

³²Artikel 27 CISG : "Indien een kennisgeving, verzoek of andere mededeling door een partij wordt gedaan in overeenstemming met dit deel van het Verdrag en met in de omstandigheden passende middelen, ontnemt een vertraging of vergissing bij het overbrengen van de mededeling of het niet aankomen hiervan die partij niet het recht zich op de mededeling te beroepen, tenzij in dit deel uitdrukkelijk anders wordt bepaald".

³³Artikel 81CISG : "1) De ontbinding bevrijdt beide partijen van hun verplichtingen uit de overeenkomst, onverminderd een eventueel verschuldigde schadevergoeding. Ontbinding is niet van invloed op een bepaling van de overeenkomst met betrekking tot de beslechting van geschillen of op andere bepalingen van de overeenkomst die de rechten en verplichtingen van partijen na ontbinding van de overeenkomst regelen. 2) Een partij die de overeenkomst geheel of ten dele heeft uitgevoerd, kan van de andere partij teruggave eisen van hetgeen zij uit hoofde van de overeenkomst heeft gepresteerd. Hebben beide partijen het recht teruggave te vorderen, dan moet deze teruggave over en weer gelijktijdig geschieden".

³⁴Artikel 84 CISG : "1) Indien de verkoper gehouden is de prijs terug te betalen moet hij hierover tevens rente betalen vanaf het tijdstip waarop de prijs werd betaald. 2) De koper moet aan de verkoper de waarde vergoeden van elk voordeel dat hij van de zaken of een gedeelte daarvan heeft genoten : a) indien hij de zaken of een gedeelte daarvan moet teruggeven; of b) indien het hem onmogelijk is alle zaken of een gedeelte daarvan terug te geven of alle zaken of een gedeelte daarvan goeddeels in dezelfde staat terug te geven als waarin hij deze heeft ontvangen, maar hij de overeenkomst desondanks ontbonden heeft verklaard of van de verkoper heeft geëist dat deze vervangende zaken aflevert".

verschuldigd op de koopsom vanaf de dag van de betaling ervan door de koper, wanneer hij gehouden is tot teruggave van de reeds door hem ontvangen koopsom (art. 84, lid 1 CISG). Deze intresten lopen tot de dag van de ontbinding, waarna art. 78 het van art. 84 overneemt. Over de intrestvoet spreekt het Weens Koopverdrag zich niet uit. Daarvoor moet naar het nationaal recht teruggegrepen worden.³⁵

De ontbinding heeft geen gevolgen voor bepaalde clausules van het contract, met name de contractsbepalingen m.b.t. de beslechting van geschillen, zoals bijv. een forumbeding of een arbitrageovereenkomst, en de bepalingen die de rechten en verplichtingen van partijen na de ontbinding van het contract regelen, zoals een schadebeding. Deze clausules overleven als het ware het contract (art. 81, lid 1 CISG).

Zoals voor alle overige vragen kunnen partijen ook voor de ontbinding zelf in een regeling voorzien. Ze kunnen bijv. de onzekerheid rond de invulling van het begrip 'wezenlijke tekortkoming' vermijden door te bedingen dat bij laattijdige levering van x aantal dagen of bij levering van goederen die in een specifieke mate afwijken van het bestelde, de koper het recht heeft om de overeenkomst te ontbinden.

2.6. UITVOERING IN NATURA

Naast de ontbinding kan de benadeelde van de tekortschietende partij eisen dat het contract alsnog nagekomen wordt. In het rechtsmiddelenstelsel van het Weens Koopverdrag staan de geldelijke vergoedingen voorop en is de vordering tot nakoming slechts in beperkte mate mogelijk. De uitvoering bij equivalent in de vorm van schadevergoeding heeft duidelijk voorrang op de gedwongen uitvoering.

Nakoming kan verschillende vormen aannemen, afhankelijk van de zwaarwichtigheid van de tekortkoming en van de hoedanigheid van de schuldenaar. Uitvoering in natura (of *specific performance*) is bij elke vorm van tekortkoming mogelijk, zowel ten gunste van de koper (art. 46, lid 1 CISG)³⁶ als ten gunste van de verkoper (art. 62

³⁵Zie *infra* i.v.m. artikel 78 CISG.

³⁶Artikel 46 CISG : "1) De koper kan nakoming door de verkoper van zijn verplichtingen eisen, tenzij de koper een recht heeft uitgeoefend dat onverenigbaar is met deze eis. 2) Indien de zaken niet beantwoorden aan de overeenkomst, kan de koper slechts aflevering van vervangende zaken eisen, indien de afwijking van het overeengekomene een wezenlijke tekortkoming vormt en een verzoek om vervangende zaken wordt gedaan hetzij in combinatie met een ingevolge artikel 39 gedane kennisgeving, hetzij binnen een redelijke termijn daarna. 3) Indien de zaken niet beantwoorden aan de overeenkomst, kan de koper van de verkoper herstel eisen, tenzij zulks, alle omstandigheden in aanmerking genomen, onredelijk is. Een verzoek tot herstel moet worden gedaan hetzij in combinatie met een ingevolge artikel 39 gedane kennisgeving, hetzij

CISG).³⁷ Daarnaast beschikt de koper bij wezenlijke tekortkoming over een bijkomende mogelijkheid, hij kan met name een vervangende aflevering eisen (art. 46, lid 2 CISG). Bovendien voorziet het Weens Koopverdrag nog in de mogelijkheid voor de koper om bij levering van gebrekkige zaken herstelling vanwege de verkoper te eisen (art. 46, lid 3 CISG). Tenslotte behoort de Nachfrist, die reeds aan bod is gekomen, ook tot de vorderingen tot nakoming.

2.6.1. *SPECIFIC PERFORMANCE*

De gewone vorm van nakoming is de gedwongen uitvoering of 'Specific Performance' dat door de koper (art. 46, lid 1) en door de verkoper (art. 62) gevorderd kan worden. Hierbij wordt de schuldenaar gedwongen aan de schuldeiser het voorwerp zelf van de beloofde prestatie te verschaffen, zoals bijv. de bestelde goederen of de koopprijs. De schuldeiser verkrijgt hierbij een uitspraak van de rechter resp. arbiter waarbij de schuldenaar bevolen wordt om zijn contractuele prestatie(s) na te komen, zoals deze oorspronkelijk in het contract was(ren) overeengekomen. Komt de schuldenaar zijn verplichtingen na, dan kan de schuldeiser toch nog (aanvullende) schadevergoeding vragen omwille van de laattijdige uitvoering.

Artikel 28 verleent de rechter de mogelijkheid om de nakoming te weigeren wanneer uitvoering in natura volgens zijn nationaal recht niet mogelijk is.³⁸ De verwijzing naar het nationaal recht van de rechter is opgenomen omwille van de terughoudendheid van de common law-landen t.o.v. de gedwongen uitvoering. Waar uitvoering in natura in de Franse traditie een vooraanstaande positie inneemt, wordt het in de common law slechts in beperkte mate mogelijk. Artikel 28 verleent rechters uit deze landen daarom de mogelijkheid om een eis tot nakoming naast zich neer te leggen. Deze inmenging van het nationaal recht in de eenvormige regels van het verdrag moet sterk betreurd worden, te meer daar er onzekerheid bestaat over de draagwijdte ervan.³⁹

2.6.2. NAKOMING DOOR VERVANGING

Deze ingrijpende vorm van uitvoering bestaat slechts in geval van wezenlijke tekortkoming en is bovendien aan de koper

binnen een redelijke termijn daarna".

³⁷Artikel 62 CISG : "De verkoper kan van de koper eisen dat deze de prijs betaalt, de zaken in ontvangst neemt of zijn nadere verplichtingen nakomt, tenzij de verkoper een recht heeft uitgeoefend dat onverenigbaar is met deze eis".

³⁸Artikel 28 CISG : "Indien in overeenstemming met het bepaalde in dit Verdrag een partij het recht heeft de nakoming van een verplichting door de andere partij te verlangen, is de rechter niet gehouden tot nakoming te veroordelen, tenzij de rechter dit op grond van zijn eigen recht eveneens zou doen met betrekking tot soortgelijke koopovereenkomsten, waarop dit Verdrag niet van toepassing is".

³⁹Voor meer details, zie S. STIJNS en R. VAN RANSBEECK, o.c., 207-208.

voorbehouden (art. 46, lid 2 CISG). Vervanging kan uit de aard der zaken slechts geëist worden bij levering van gebrekkige zaken. De koper dient om vervanging te verzoeken ofwel in combinatie met de door artikel 39 voorgeschreven kennisgeving, ofwel binnen een redelijke termijn daarna. Nogmaals is de redelijkheid een relatief begrip, en zullen rechters geen uitstel door de koper dulden, vooral gelet op de verregaande gevolgen van het rechtsmiddel voor de verkoper. Al bevat het verdrag geen aanwijzingen in die zin, moet waarschijnlijk worden aangenomen dat dit rechtsmiddel slechts open staat bij verkoop van soortzaken. Bij vervanging moet de koper eveneens tot teruggave van het reeds geleverde overgaan.

2.6.3. HERSTELLING

Ook de herstelling is aan de koper voorbehouden (art. 46, lid 3 CISG). De koper kan ook om herstelling vragen bij niet-wezenlijke tekortkomingen. Dit betekent echter niet dat herstelling steeds mogelijk is. Het verdrag sluit dit rechtsmiddel uit wanneer het verzoek tot herstelling, alle omstandigheden in aanmerking genomen, onredelijk is. Hiermee wordt bijv. de situatie bedoeld waarin de herstelling voor de verkoper aanzienlijk duurder uitvalt dan de goederen te vervangen, of waarin de goederen om technische redenen niet te herstellen zijn. Al bij al is de controle op de redelijkheid van het verzoek marginaal.

De koper moet er ook voor zorgen dat het verzoek tot herstelling de schuldenaar tijdig bereikt. De schuldenaar moet immers zeer vroeg kunnen weten wat van hem verwacht wordt. Het verzoek moet aldus gelijktijdig of binnen een redelijke termijn na de kennisgeving tot protest (art. 39) gedaan worden. Zoals voor alle termijnen onder het Weens Koopverdrag, zal deze termijn ook beperkend geïnterpreteerd worden.

De verkoper kan bij de herstelling ook een actieve rol spelen. Artikel 48 CISG verleent hem de mogelijkheid om zelf de herstelling van de gebrekkige goederen aan de koper voor te stellen.⁴⁰ Dit

---

⁴⁰Artikel 48 CISG : "1) Behoudens het bepaalde in artikel 49 mag de verkoper zelfs na de voor aflevering bepaalde datum op eigen kosten een eventuele tekortkoming in de nakoming van zijn verplichtingen herstellen, indien hij dit kan doen zonder onredelijke vertraging en zonder onredelijk ongerief voor de koper te veroorzaken of deze in het ongewisse te laten over de vergoeding door de verkoper van door de koper reeds gemaakte kosten. De koper behoudt echter zijn recht op schadevergoeding overeenkomstig dit Verdrag. 2) Indien de verkoper de koper verzoekt kenbaar te maken of hij de nakoming zal aanvaarden en de koper niet binnen een redelijke termijn op het verzoek reageert, kan de verkoper nakomen binnen de in zijn verzoek aangegeven termijn. De koper mag gedurende deze termijn geen rechten uitoefenen die onvereenigbaar zijn met de nakoming door de verkoper. 3) Een kennisgeving van de verkoper dat hij binnen een nader omschreven termijn zal nakomen, wordt geacht een verzoek aan de koper ingevolge het voorgaande lid te omvatten om zijn beslissing kenbaar te maken. 4)

veronderstelt dat hij op de hoogte van de gebreken werd gebracht op de in artikel 39 CISG voorgeschreven wijze. Artikel 48 is gewoonweg de codificatie van wat in de praktijk regelmatig gebeurt. Niet zelden biedt de verkoper immers zelf aan om de goederen te herstellen, om toekomstige transacties veilig te stellen. De vraag kan worden gesteld of de talrijke voorwaarden en beperkingen, waaraan deze bepaling het herstellingsrecht van de verkoper onderwerpt, deze voor de praktijk zeer belangrijke mogelijkheid niet te zeer beknot.

Zo is het aanbod tot herstelling vanwege de verkoper slechts mogelijk indien de herstelling zonder onredelijke vertraging en onredelijk ongerief voor de koper wordt uitgevoerd. Bovendien moet de verkoper de koper samen met zijn aanbod reeds informeren van zijn voornemen omtrent de vergoeding van de door de koper reeds gemaakte kosten. Artikel 48 is verder niet ontdaan van enig formalisme. Het voorstel van de verkoper is bijv. slechts geldig indien het door de koper is ontvangen. Daarnaast moet het voorstel duidelijk preciseren hoe de verkoper tot herstelling zal overgaan (termijn, modaliteiten, kosten, enz.), zoniet kan de koper niet beoordelen of hij op het voorstel ingaat. Verder moet de verkoper de koper verzoeken kenbaar te maken of hij het voorstel tot herstelling aanvaardt. Indien de koper op het voorstel tot herstelling niet reageert, heeft de verkoper het recht om «binnen de in zijn verzoek aangegeven termijn» na te komen (art. 48 lid 3 CISG).

Het herstellingsrecht van de verkoper geldt niet onverkort : indien de koper, ondanks het voorstel tot herstelling, het contract toch wenst te ontbinden, heeft de ontbindingsverklaring (waarschijnlijk) voorrang op het zuiveringsrecht van de verkoper. Stemt de koper daarentegen in met het voorstel, dan mag hij gedurende de periode voorzien voor de herstelling, geen rechten uitoefenen die onverenigbaar zijn met nakoming door de verkoper.

2.7. SCHADEVERGOEDING

Schadevergoeding is het enige rechtsmiddel dat onder het Weens Koopverdrag (bijna) onbeperkt cumuleerbaar is met andere sancties. Talrijke bepalingen van het verdrag voorzien dat de mogelijkheid voor de schuldeiser om een bepaald rechtsmiddel te gebruiken, geldt «onverminderd zijn recht op schadevergoeding overeenkomstig dit verdrag» (bijv. voor de koper art. 47, lid 2 *in fine* en art. 48, lid 1 *in fine*).

Indien de schadevergoeding samen met een ander rechtsmiddel gevorderd wordt, spreekt men van *aanvullende* schadevergoeding. De aanvullende vergoeding beoogt de restschade te herstellen die

---

Een verzoek of kennisgeving van de zijde van de verkoper ingevolge de leden 2 en 3 van dit artikel is slechts geldig indien het door de koper is ontvangen”.

door een ander rechtsmiddel niet wordt hersteld. Opteert de misnoegde schuldeiser daarentegen enkel voor schadevergoeding, dan is er sprake van *vervangende* schadevergoeding.

De artikelen 45 en 61 kennen de schuldeiser algemeen een recht op schadevergoeding, waarvan de modaliteiten en de omvang in de artikelen 74 e.v. geregeld worden.

Het recht op schadevergoeding ontstaat wanneer een partij schade lijdt ten gevolge van een tekortkoming van de wederpartij, en op voorwaarde dat er tussen deze twee elementen een oorzakelijk verband bestaat. Voor de schadevergoeding speelt het begrip wezenlijke tekortkoming geen rol : elke schade, hoe gering ook, moet vergoed worden. Ook naar de schade toe (economische schade, materiële schade, enz.) wordt geen onderscheid gemaakt, zoals bijv. wel het geval is in Duits recht. De schade moet wel vallen binnen het toepassingsgebied van het verdrag : precontractuele schade (bijv. door een onrechtmatige verbreking van reeds vergevorderde onderhandelingen) of delictuele schade, die ontstaat niet door een tekortkoming bij de uitvoering van een contractuele verbintenis, doch door de schending van de algemene zorgvuldigheidsplicht, komen niet in aanmerking. Worden eveneens uitdrukkelijk uitgesloten de schade ten gevolge van overlijden of lichamelijke schade (art. 5 CISG). Wanneer bijv. de geleverde machine ontploft en daardoor een werknemer van de verkoper gekwetst raakt, kan geen beroep worden gedaan op de verdragsregels. Hetzelfde geldt voor de schade die door een derde geleden is : het verdrag ziet uitsluitend op de verhouding tussen partijen.

Het verdrag stelt voor de vergoeding een verdere vereiste die rechtstreeks geïnspireerd is door de *Common law*, nl. dat de schade 'voorzienbaar' is. De tekortkomende partij moet, bij het sluiten van de overeenkomst, de schade hebben voorzien of kunnen voorzien als mogelijk gevolg van haar tekortkoming. De voorzienbaarheidsvereiste kan bij de vergoeding van indirecte schade een rol spelen. Zo is het voor de verkoper in de regel niet voorzienbaar dat door de levering van gebrekkige goederen de productiewerkzaamheden bij de koper een tijdje stilligen waardoor zij omzet gevoelig daalt.

Voor de berekening van de schadevergoeding wordt van de vuistregel vertrokken dat de benadeelde partij recht heeft op de vergoeding van de volledige schade. Zij moet m.a.w. worden geplaatst in de situatie waarin zij zich zou hebben gevonden indien het contract naar behoren was uitgevoerd. Onder de schadeposten die voor vergoeding in aanmerking komen vindt men o.a.

- verliesposten : het exploitatieverlies, de waardevermindering van de zaken, de gedeelde winst, enz.;
- (opvang)kosten gemaakt na de tekortkoming : opslag van de goederen, ereloon van de deskundige die de schade vaststelt, herstellingen, invorderingskosten, enz.;
- kosten die de uitvoering van de overeenkomst met zich brengt : sluiten van een verzekering, betaling van de vervoerder, eventuele productiekosten voor de verkoper, enz.

Om tijd te winnen en netelige discussies te vermijden ingeval van geschil, is het aanbevolen om in het contract een aantal afspraken op te nemen in verband met de schadevergoeding. Forfaitaire schadebedingen worden echter niet door het Weens Koopverdrag geregeld. Hun geldigheid wordt door het toepasselijk nationaal recht beheerst. Bij het opstellen van dergelijke bedingen dienen onredelijke eisen vermeden te worden. Overdreven schadebedingen kunnen immers steeds door de rechter gereduceerd worden. In het contract kan tevens het statuut van het schadebeding gepreciseerd worden, en met name dat de forfaitaire schadevergoeding niet geacht wordt de benadeelde volledig te vergoeden. Zoniet kan het schadebeding niet opzij worden gezet om vergoeding voor de werkelijk geleden schade te vorderen. Daarnaast kan ook verduidelijkt worden of de overeengekomen vergoeding opeisbaar is van zodra de contractuele tekortkoming vaststaat, ongeacht of de schuldeiser hierdoor schade lijdt, ten minste indien het toepasselijk nationaal recht dit toelaat.

Het verdrag voorziet ook in twee bijzondere methodes om de schadevergoeding te berekenen, voor de bijzondere situatie dat de koopovereenkomst reeds ontbonden is. Artikel 75 CISG is toepasselijk wanneer de schuldeiser na de ontbinding van het contract een *dekkingskoop* gesloten heeft.⁴¹ De prijs die hij naar aanleiding daarvan betaald heeft, zal dienen om de schadevergoeding te berekenen, ten minste wanneer de schuldeiser bij de dekkingskoop een lagere prijs betaald resp. ontvangen heeft dan oorspronkelijk met de schuldenaar overeengekomen. De redelijkheid dicteert de grenzen waarbinnen de dekkingskoop gesloten kan worden.

---

⁴¹Artikel 75 CISG : "Indien de overeenkomst wordt ontbonden en de koper of de verkoper op een redelijke wijze en binnen een redelijke termijn na de ontbinding een dekkingskoop heeft gesloten, komt aan de partij die schadevergoeding eist, het verschil toe tussen de overeengekomen prijs en die van de dekkingskoop, onverminderd haar recht op vergoeding van andere schade overeenkomstig Artikel 74".

Sluit de schuldeiser na de ontbinding geen dekkingskoop af, dan kan voor de berekening van de schadevergoeding de *marktprijs* van de goederen als maatstaf dienen (art. 76 CISG).⁴² Deze alternatieve berekeningsmethode is slechts bruikbaar wanneer er voor de goederen een objectief en zonder veel moeite vaststelbare marktprijs geldt. Concreet is artikel 76 vooral dienstig voor op een markt genoteerde goederen, zoals bepaalde grondstoffen. Deze twee alternatieve berekeningsmethoden zijn facultatief. De schuldeiser kan er steeds voor opteren de werkelijk geleden schade vergoed te krijgen, doch dient dan de schade te bewijzen.

Bij een volledige schadevergoeding horen natuurlijk ook intresten te worden betaald. Dit beginsel wordt in art. 78 CISG bevestigd.⁴³ Deze bepaling voorziet dat de tekortkomende partij ook intresten moet betalen indien de koopprijs of enig ander bedrag (en dus ook de schadevergoeding) laattijdig betaald worden. Het verdrag rept met geen woorden over de intrestvoet. Om elke onduidelijkheid te vermijden is het sterk aanbevolen dat partijen zelf de intrestvoet regelen in hun contract.

Ook belangrijk bij de berekening van de schadevergoeding is de schadebeperkingsplicht in hoofde van de schuldeiser. Artikel 77 CISG eist dat een partij die zich op de tekortkoming van de wederpartij beroept om schadevergoeding te vorderen, "de in de gegeven omstandigheden redelijke maatregelen treft tot beperking van de uit de tekortkoming voortvloeiende schade".⁴⁴ Laat de schuldeiser dit na, dan wordt de vergoeding waarop hij aanspraak maakt, verminderd met een bedrag dat overeenstemt met het deel van de schade dat vermeden had kunnen worden. Schadebeperking is geen eigenlijke verplichting in hoofde van de schuldeiser, doch

---

⁴²Artikel 76 CISG : "1) In geval van ontbinding van de overeenkomst heeft, indien de zaken een dagprijs hebben, de partij die schadevergoeding eist, zo zij niet is overgegaan tot een dekkingskoop als bedoeld in Artikel 75, recht op het verschil tussen de in de overeenkomst bepaalde prijs en de ten tijde van de ontbinding geldende dagprijs, onverminderd haar recht op vergoeding van andere schade overeenkomstig artikel 74. Indien evenwel de partij die schadevergoeding eist de overeenkomst heeft ontbonden na de zaken te hebben overgenomen, wordt de dagprijs ten tijde van die overname gehanteerd in plaats van de dagprijs ten tijde van de ontbinding. 2) Voor de toepassing van het vorige lid, is de dagprijs die welke geldt op de plaats waar de zaken hadden moeten worden afgeleverd, of, indien er op die plaats geen dagprijs is, de prijs op een andere plaats die deze redelijkerwijs kan vervangen; hierbij wordt rekening gehouden met de verschillen in de kosten van vervoer van de zaken".

⁴³Artikel 78 CISG : "Indien een partij tekort schiet in de betaling van de prijs of van enig ander achterstallig bedrag, heeft de andere partij recht op rente hierover, onverminderd haar recht op schadevergoeding overeenkomstig artikel 74".

⁴⁴Artikel 77 CISG : "Een partij die zich beroept op een tekortkoming moet de in de gegeven omstandigheden redelijke maatregelen treffen tot beperking van de uit de tekortkoming voortvloeiende schade, met inbegrip van de gederfde winst. Laat zij zodanige maatregelen na, dan kan de partij die in de nakoming is tekort geschoten een vermindering van de schadevergoeding verlangen ten belope van het bedrag waarmee het verlies had moeten worden beperkt".

slechts een element waarmee rekening wordt gehouden voor de berekening van de omvang van de schadevergoeding.

Het oordelen of en welk deel van de schade vermeden had kunnen worden is een delicate oefening. Wat duidelijk is, is dat er in geen geval getolereerd kan worden dat een partij de schade laat oplopen om daarna vergoeding te vragen. Zijn de geleverde bananen bijv. voor een deel beschadigd wegens slechte verpakking, dan kan de koper de hele lading niet laten rotten. Hij moet in de mate van het mogelijke de niet-beschadigde bananen proberen eruit te halen en te verkopen, eventueel tegen een lagere prijs.

In de praktijk wordt van de schuldeiser niet zozeer verwacht dat hij positieve handelingen stelt om de schade te beperken, doch eerder dat hij zich onthoudt van handelingen die de schade verergeren. Zo zal de rechter bepaalde kosten die de schuldeiser n.a.v. het schadegeval maakt, weigeren te vergoeden omdat ze overbodig lijken. Het ereloon van een incassobureau komt bijv. niet voor vergoeding in aanmerking wanneer duidelijk was dat de schuldenaar insolvabel was.

Keerzijde van de schadebeperkingsplicht is dat de schuldeiser kosten kan maken n.a.v. de beperking of voorkoming van de schade. Deze kosten kunnen op de schuldenaar verhaald worden.

2.8. OVERMACHT

Aan de grondslag van elk rechtsmiddel ligt de gedachte dat de schuldenaar bij de wanprestatie een fout begaan heeft die de rechten van de andere partij schendt, en dat deze partij daarom bij wijze van tegemoetkoming een remedie toekomt. Wanneer blijkt dat de wanprestatie niet aan een fout van de schuldenaar te wijten is, gaat deze redenering niet meer op. De schuldeiser kan hem de tekortkoming niet verwijten die veroorzaakt wordt door een reden die buiten de macht van de schuldenaar ligt. Daarom beperkt het verdrag de mogelijkheden waarover de misnoegde schuldeiser beschikt wanneer de tekortkoming aan overmacht ('force majeure', 'hardship') te wijten is (artt. 79 en 80 CISG).⁴⁵

⁴⁵Artikel 79 CISG : "1) Een partij is niet aansprakelijk voor een tekortkoming in de nakoming van een van haar verplichtingen, indien zij aantoonbaar is dat de tekortkoming werd veroorzaakt door een verhindering die buiten haar macht lag en dat van haar redelijkerwijs niet kon worden verwacht dat zij bij het sluiten van de overeenkomst met die verhindering rekening zou hebben gehouden of dat zij deze of de gevolgen ervan zou hebben vermeden of te boven zou zijn gekomen. 2) Indien de tekortkoming van de partij te wijten is aan een tekortkoming van een derde die door haar is belast met de uitvoering van de gehele overeenkomst of een gedeelte hiervan, wordt die partij slechts van haar aansprakelijkheid bevrijd, indien : a) zij krachtens het vorige lid hiervan wordt bevrijd; en b) de derde bevrijd zou zijn, indien het bepaalde in dat lid op hem van toepassing zou zijn. 3) De in dit artikel bedoelde bevrijding geldt voor het tijdvak gedurende hetwelk de verhindering bestaat. 4) De partij die tekort schiet in de nakoming van haar

Volgens het verdrag is er slechts overmacht wanneer zich een belemmering voordoet die buiten de macht van de schuldenaar ligt en die hij niet kon voorzien noch vermijden. Deze belemmering moet de uitvoering van de verplichting werkelijk onmogelijk maken. Er is geen overmacht wanneer de nakoming van de verplichting(en) slechts bemoeilijkt wordt. Wanneer de schuldenaar enigszins controle uitoefent op de omstandigheden of wanneer hij de belemmering kon of moest voorzien, is geen beroep mogelijk op overmacht. Stakingen, faillissement van leveranciers, of (enorme) prijsstijgingen komen derhalve in de regel niet in aanmerking als overmacht. Dit is wel het geval voor natuurrampen als aardbevingen en stormen, of maatregelen genomen door de overheid zoals een embargo of een uitvoerverbod. Voorts moet bewezen worden dat de hindernis onvermijdbaar was. Dit brengt mee dat overmacht slechts uitzonderlijk aanvaard zal worden voor soortzaken, daar deze steeds vervangbaar zijn.

De vereisten voor overmacht zijn aldus zeer streng. Slaagt de schuldenaar in overmacht te bewijzen, dan wordt hij door het verdrag slechts karig beloond. Het verdrag beperkt aanzienlijk de gevolgen van het overmacht-verweer. De schuldenaar wordt slechts *tijdelijk* vrijgesteld van de onmogelijk gebleken verplichting. Van zodra de hindernis verdwijnt, gaat de overeenkomst verder door en kan de schuldeiser nakoming eisen. Voorts betreft de vrijstelling slechts de verplichting de schade te vergoeden. Op andere rechtsmiddelen heeft overmacht geen invloed. Nakoming zal meestal weinig zin meer hebben, doch de schuldeiser kan bijv. het contract ontbinden, indien de voorwaarden daartoe vervuld zijn.

Het verdrag houdt verder een regeling in voor het geval de tekortkoming in de nakoming van de verplichtingen te wijten is aan een wanprestatie door een derde aan wie de uitvoering van het contract is opgedragen (art. 79, lid 2 CISG). Vermeldingswaardig is ook de verplichting voor de partij die zich op overmacht beroept om de schuldeiser van de verhindering op de hoogte te brengen. Tenslotte regelt artikel 80 CISG de situatie waarin de tekortkoming van de schuldenaar veroorzaakt werd door een handeling of een nalatigheid van de schuldeiser zelf.⁴⁶ Men denke aan de onmogelijkheid voor de koper om een documentair krediet te

---

verplichtingen, dient de andere partij in kennis te stellen van de verhindering en van de gevolgen hiervan voor haar vermogen om na te komen. Indien de kennisgeving niet door de andere partij wordt ontvangen binnen een redelijke termijn nadat de partij die tekortschiet met de verhindering bekend was of had behoren te zijn, is deze laatste aansprakelijk voor de uit het niet-ontvangen van de desbetreffende kennisgeving voortvloeiende schade. 5) Niets in dit artikel verhindert partijen krachtens dit Verdrag enig ander recht dan dat op schadevergoeding, uit te oefenen."

⁴⁶Artikel 80 CISG : "Een partij kan zich niet beroepen op een tekortkoming van de andere partij voor zover die tekortkoming werd veroorzaakt door een handeling of nalatigheid van eerstgenoemde partij".

openen omdat de verkoper de koper de nodige informatie niet verstrekt heeft.

2.9. RISICO-OVERDRACHT

Over de overdracht van het risico kan vrij kort worden gedaan. Deze vraag wordt in de artikelen 66 t.e.m. 70 van het Weens Koopverdrag behandeld. Deze bepalingen zullen evenwel zelden toepassing vinden. De hierin vervatte regeling is, zoals alle verdragsbepalingen, subsidiair aan de door partijen gemaakte afspraken. En in de internationale handel is het een gewoonte geworden om een Inco-term in het contract te incorporeren. Deze handelstermen bevatten zelf een gedetailleerde regeling van de risico-overgang, die voorrang heeft op de verdragsregeling. Onder de Inco-terms gaat het risico steeds over bij aflevering.

De risicoregeling van het Weens Koopverdrag speelt aldus slechts een subsidiaire rol. In tegenstelling tot het Belgisch recht, neemt het Weens Koopverdrag een realistische houding aan tegenover het ogenblik waarop het risico overgedragen wordt. De overdracht wordt in het verdrag immers geacht samen met het bezit van de zaak over te gaan en niet met de juridische eigendomsovergang. Dit is een beter uitgangspunt omdat het pas met de fysieke overhandiging van de zaak is dat iemand voor de zaak kan zorgen en dus dat hij voor eventuele schade of verlies verantwoordelijk kan worden gehouden.

Art. 69 CISG neemt dit uitgangspunt over : deze bepaling stelt dat het risico op de koper overgaat wanneer hij de zaak overneemt.⁴⁷ Op deze algemene regel bestaan er twee uitzonderingen. Bij verzendingskoop, nl. wanneer de verkoper de zaken niet zelf levert doch afgeeft aan een vervoerder, vindt de risico-overdracht plaats bij de afgifte van de goederen aan de vervoerder (art. 67 CISG).⁴⁸

⁴⁷Artikel 69 CISG : "1) In gevallen die niet vallen onder de artikelen 67 en 68 gaat het risico over op de koper wanneer hij de zaken overneemt of, indien hij zulks niet tijdig doet, vanaf het tijdstip waarop de zaken aan hem ter beschikking worden gesteld en het niet in ontvangst nemen van de zaken een tekortkoming oplevert. 2) Indien de koper gehouden is de zaken over te nemen op een andere plaats dan een vestiging van de verkoper, gaat echter het risico over wanneer de verkoper verplicht is tot aflevering en de koper bekend is met het feit dat de zaken op die plaats te zijner beschikking worden geteld. 3) Indien de overeenkomst betrekking heeft op nog niet geïdentificeerde zaken, worden de zaken eerst geacht ter beschikking van de koper te zijn gesteld, wanneer zij duidelijk zijn bestemd tot uitvoering van de overeenkomst".

⁴⁸Artikel 67 CISG : "1) Indien de overeenkomst tevens het vervoer van de zaken omvat en de verkoper niet gehouden is deze op een bepaalde plaats af te geven, gaat het risico over op de koper wanneer de zaken aan de eerste vervoerder worden afgegeven ter verzending aan de koper in overeenstemming met de overeenkomst. Indien de verkoper gehouden is de zaken op een bepaalde plaats aan de vervoerder af te geven, gaat het risico eerst over op de koper wanneer de zaken op die plaats aan de vervoerder worden afgegeven. De omstandigheid dat de verkoper bevoegd is de op de zaken betrekking hebbende documenten te

Het verdrag voorziet ook in een uitzonderlijke regeling voor het geval dat de verkoop plaatsvindt tijdens het vervoer van de zaken (verkoop *in transitu*). In dit geval draagt de koper het risico vanaf het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst (art. 68 CISG).⁴⁹

Op deze regeling maakt het verdrag tenslotte nog een uitzondering voor soortgoederen : het risico met betrekking tot die zaken kan slechts worden overgedragen dan na individualisering. Ze moeten m.a.w. duidelijk bestemd zijn voor de koper (door aanduidingen, kentekens, afzonderlijke verpakking, enz.) voor dat deze het risico daarop draagt.

2.10. ZORG VOOR HET BEHOUD VAN DE ZAAK

Tenslotte moeten de verdragsregels i.v.m. de zorg voor het behoud van de zaak nog vermeld worden (artt. 85 t.e.m. 88 CISG). Wanneer een betwisting ontstaat tussen partijen, kan het lang duren voor dat duidelijk wordt wie verantwoordelijkheid draagt. Ondertussen kunnen de goederen niet aan hun lot worden overgelaten. Daarom voorziet het verdrag dat de partij die de goederen in zijn macht heeft, verplicht is daar de zorg voor op zich te nemen. Het verdrag regelt op gedetailleerde wijze op wie deze verplichting rust (artt. 85 en 86 CISG).⁵⁰ Cruciaal is in dit opzicht de

---

behouden, is niet van invloed op de overgang van het risico. 2) Desondanks gaat het risico niet over op de koper dan nadat de zaken duidelijk zijn bestemd tot uitvoering van de overeenkomst door merktekens, door verzendingsdocumenten, door kennisgeving aan de koper of anderszins”.

⁴⁹Artikel 68 CISG : “Het risico met betrekking tot zaken die tijdens doorvoer zijn verkocht, gaat over op de koper vanaf het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst. Indien de omstandigheden zulks uitwijzen, draagt de koper echter het risico vanaf het tijdstip waarop de zaken werden afgegeven aan de vervoerder die de documenten waarin de vervoerovereenkomst is neergelegd, heeft uitgegeven. Desondanks draagt de verkoper het risico van verlies of schade, indien de verkoper op het tijdstip waarop de koopovereenkomst werd gesloten ermee bekend was of had behoren te zijn dat de zaken verloren waren geraakt of waren beschadigd en hij dit niet aan de koper heeft meegedeeld”.

⁵⁰Artikel 85 CISG : “Indien de koper nalatig is met de inontvangstneming van de zaken of indien hij, wanneer de prijs dient te worden betaald bij aflevering van de zaken, in gebreke blijft de prijs te betalen en de verkoper hetzij de zaken onder zich heeft, hetzij daarover anderszins zeggenschap kan uitoefenen, moet de verkoper alle in de omstandigheden redelijke maatregelen voor het behoud van de zaken treffen. Hij heeft het recht deze onder zich te houden totdat hij door de koper voor de door hem in redelijkheid gemaakte kosten schadeloos is gesteld”.

Artikel 86 CISG : “1) Indien de koper de zaken heeft ontvangen en hij voornemens is enigerlei recht krachtens de overeenkomst of dit Verdrag uit te oefenen om deze te weigeren, moet hij alle in de omstandigheden redelijke maatregelen voor het behoud van de zaken treffen. Hij heeft het recht deze onder zich te houden totdat hij door de verkoper voor de door hem in redelijkheid gemaakte kosten schadeloos is gesteld. 2) Indien de aan de koper verzonden zaken op hun plaats van bestemming te zijner beschikking zijn gesteld, en hij het recht om deze te weigeren, uitoefent, moet hij deze voor rekening van de verkoper onder zich nemen, mits dit kan geschieden zonder betaling van de prijs en zonder onredelijk ongerief of onredelijke kosten. Deze bepaling is niet van toepassing, indien de verkoper op de plaats van bestemming aanwezig is of

vraag of er reeds geleverd is, en of de koper de zaken in ontvangst heeft genomen. Zelfs wanneer hij de goederen weigert in ontvangst te nemen, kan de koper de verplichting hebben om voor het behoud van de zaken te zorgen.

Hoe een partij concreet voor de goederen moet zorgen, wordt aan het oordeel van de vakman overgelaten. Hij zal immers beter dan wie weten welke maatregelen zich opdringen. Het verdrag beperkt er zich toe algemeen te bepalen dat de partij die moet zorgen voor het behoud van de zaken, hiertoe 'alle in de omstandigheden redelijke maatregelen moet treffen'. Om elk twijfel weg te nemen wordt in artikel 87 CISG wel exemplatief gespecificeerd dat de schuldenaar zich van zijn taak kan kwijten door de zaken in bewaring te geven in de opslagruimte van een derde.⁵¹ Daarnaast is het de schuldenaar ook toegelaten om, in uitzonderlijke gevallen, de zaken verder te verkopen (art. 88 CISG).⁵² Dit is alleen mogelijk wanneer de wederpartij een onredelijk grote vertraging laat ontstaan bij het aanvaarden of terugnemen van de goederen of bij de betaling van de koopprijs. Deze verkoop moet op een 'geschikte wijze' plaatsvinden, d.w.z. dat de partij die zorg draagt, de goederen tegen een redelijke prijs moet proberen te verkopen. In extreme omstandigheden is deze partij zelfs *verplicht* de goederen te verkopen. Dit is het geval wanneer de goederen aan snelle achteruitgang onderhevig zijn of de bewaring ervan onredelijke kosten meebrengt. Weerom voorziet het verdrag in een mededelingsplicht voor het geval dat de schuldeiser voornemens is te verkopen.

Bewaring en andere maatregelen tot behoud of zorg kunnen kosten veroorzaken. De partij die zorg draagt, kan deze kosten op de andere partij verhalen. Tot zekerheid van deze schuldvordering

---

iemand aldaar bevoegd is de zaken voor diens rekening onder zijn hoede te nemen. Indien de koper de zaken onder zich neemt ingevolge dit lid, worden zijn rechten en verplichtingen beheerst door het vorige lid".

⁵¹Artikel 87 CISG : "Een partij die gehouden is maatregelen voor het behoud van de zaken te treffen, kan deze voor rekening van de andere partij in bewaring geven in de opslagruimte van een derde, mits de hieruit voortvloeiende kosten niet onredelijk zijn".

⁵²Artikel 88 CISG : "1) Een partij die in overeenstemming met de artikelen 85 of 86 gehouden is voor het behoud van de zaken te zorgen kan deze op een geschikte wijze verkopen, indien de wederpartij bij het aanvaarden of terugnemen van de zaken of bij de betaling van de prijs of de kosten van bewaring een onredelijk grote vertraging laat ontstaan, mits zij de wederpartij op redelijke wijze kennis heeft gegeven van haar voornemen om te verkopen. 2) Indien de zaken aan snelle achteruitgang onderhevig zijn of de bewaring ervan onredelijke kosten zou meebrengen, moet een partij die in overeenstemming met de artikelen 85 of 86 gehouden is voor het behoud van de zaken te zorgen redelijke maatregelen treffen om deze te verkopen. Voor zover mogelijk moet zij de wederpartij van haar voornemen om te verkopen in kennis stellen. 3) Een partij die de zaken verkoopt, mag van de opbrengst afhouden het bedrag van de uitgaven die in redelijkheid gedaan zijn voor het behoud van de zaken en voor de verkoop daarvan. Zij moet het overblijvende aan de wederpartij afdragen".

verleent het verdrag een retentierecht. De schuldeiser mag de goederen houden totdat hij door de wederpartij vergoed wordt voor de gemaakte kosten. Het retentierecht strekt zich alleen uit tot de 'redelijke' kosten. Welke kosten redelijk zijn, hangt natuurlijk af van de concrete omstandigheden, en in de eerste plaats van de waarde zelf van de goederen. Indien de goederen verkocht worden, verdwijnt natuurlijk het retentierecht. In plaats daarvan heeft de schuldeiser het recht om zijn uitgaven van de opbrengst van de verkoop af te houden.

Bij wijze van besluit

Het Weens Koopverdrag biedt een modern juridisch kader voor internationale koop-verkoopovereenkomsten. Het verdrag bevat echter geen exhaustieve eregeling van alle mogelijke problemen. Daarom moet het samen gelezen worden met andere verdragen, zoals bijvoorbeeld het Haags verdrag van 1955 of het Europees Overeenkomstenverdrag, evenals andere instrumenten zoals de Inco-terms.

Het Weens Koopverdrag is ook een 'jong' verdrag, zeker voor de Belgische rechtspraktijk. Bij het opstellen van contracten en het beslechten van geschillen zullen juridische adviseurs en rechtbanken de gelegenheid krijgen om de verdragsbepalingen, die voorlopig slechts en skelet bieden, wat meer 'flesh on the bone' te geven. Het kan anno 1999 in ieder geval niet meer geïgnoreerd worden.

Bijlagen

❶ Vastelling van het recht toepasselijk op een internationale koopovereenkomst :

(1) Overeenkomst gesloten vóór 1 november 1997.

De rechter bepaalt het toepasselijk recht aan de hand van zijn ipr-regels (in de regel het Haags verdrag van 1955; voor consumentenovereenkomsten en vragen/contracten die niet onder dit verdrag vallen, het EVO) :

- De ipr-regels leiden naar het recht van een staat die partij is bij de Eenvormige Koopwetten (bijv. Engeland) : deze wetten worden toegepast. Vragen die niet door deze wetten geregeld worden, vallen onder het intern recht van die staat.
- De ipr-regels leiden naar het recht van een staat die partij is bij het Weens Koopverdrag (bijv. Frankrijk) : het verdrag vindt toepassing. Vragen die niet door het verdrag geregeld worden, vallen onder het intern recht van die staat.
- De ipr-regels leiden naar het recht van een staat die partij is bij geen van de twee verdragen (bijv. Brazilië) : het intern recht van die staat wordt toegepast.

(2) Overeenkomst gesloten op of na 1 november 1997.

De rechter dient éérst te onderzoeken of het Weens Koopverdrag van toepassing is. Pas als blijkt dat dit niet het geval is, wordt een beroep op het ipr gedaan :

- **Eerste stap**
Partijen zijn gevestigd in verschillende staten. Zo neen, ga naar stap 6. Zo ja, ga naar stap 2.
- **Tweede stap**
Beide partijen zijn gevestigd in een staat waar het verdrag bij het sluiten van de overeenkomst, in werking is. Zo ja, ga naar stap vier. Zo neen, naar stap drie
- **Derde stap**
Slechts één of geen van de partijen is gevestigd in een verdragstaat maar de verwijzingsregels van de rechter leiden naar het recht van een verdragstaat. Zo ja, ga naar stap 4. Zo neen, ga naar stap 6.
- **Vierde stap**
Het betreft een koopovereenkomst in de zin van het verdrag (artt.1 t.e.m. 3 CISG). Zo ja, ga naar stap 5. Zo neen, ga naar stap 6.
- **Vijfde stap**
Hebben partijen de toepassing van het verdrag uitgesloten? Zo ja, ga naar stap 6. Zo neen, is het verdrag toepasselijk
- **Zesde stap**
Het Weens Koopverdrag is niet van toepassing, de conflictregels van het forum wijzen het toepasselijke recht aan. In België is dit het Haags Koopverdrag van 1955 en voor consumentenovereenkomsten en vragen/contracten die niet onder dit verdrag vallen, het EVO.

OVERZICHT VAN DE ONDERTEKENINGEN EN BEKRACHTIGINGEN VAN DE KOOPVERDRAGEN (op 1 maart 1999)

① VERDRAG VAN DE VERENIGDE NATIES INZAKE INTERNATIONALE KOOPOVEREENKOMSTEN BETREFFENDE ROERENDE ZAKEN, GESLOTEN TE WENEN OP 11 APRIL 1980⁵³

Land	Datum van inwerkingtreding	Land	Datum van inwerkingtreding
Argentinië	1 jan. 1988	Litouwen	1 feb. 1996
Australië	1 april 1989	Luxemburg	1 feb. 1998
België	1 nov. 1997	Mexico	1 jan. 1989
Bosnië-Herzegovina	6 maart 1992	Mongolië	1 jan. 1999
Bulgarije	1 aug. 1991	Nederland	1 jan. 1992
Burundi	1 okt. 1999	Moldavië	1 nov.
1995			
Canada	1 mei 1992	Nieuw-Zeeland	1
okt. 1995			
Chili	1 maart 1991	Noorwegen	1 aug.
1989			
China (Volksrepubliek)	1 jan. 1988	Oeganda	1
maart 1993			
Cuba	1 dec. 1995	Oekraïne	1 feb. 1991
Denemarken	1 maart 1990	Oostenrijk	1 jan. 1989
Duitsland	1 jan. 1991	Polen	1 juni 1996
Ecuador	1 feb. 1993	Roemenië	1 juni 1992
Egypte	1 jan. 1988	Russische Federatie	1 sept.
1991			
Estland	1 okt. 1994	Singapore	1
maart 1996			
Finland	1 jan. 1989	Slovenië	25
juni 1991			
Frankrijk	1 jan. 1988	Slowakije	1 jan. 1993
Georgië	1 sept. 1995	Spanje	1
aug. 1991			
Griekenland	1 feb. 1999	Syrië	1 jan. 1988
Guinee	1 feb. 1992	Tsjechische Republiek	
1 jan. 1993			
Hongarije	1 jan. 1988	Uruguay	1
feb. 2000			
Irak	1 april 1991	Uzbekistan	1 dec.
1997			
Italië	1 jan. 1988	Verenigde Staten van Amerika	1
jan. 1988			
Joegoslavië	1 jan. 1988	Wit-Rusland	1 nov.
1990			
Kroatië	8 okt. 1991	Zambia	1
jan. 1988			
Lesotho	1 jan. 1988	Zweden	1
jan. 1989			
Letland	1 aug. 1998	Zwitserland	1
maart 1991			

Verklaringen en voorbehouden

⁵³De geactualiseerde lijst van de ratificaties kan worden geraadpleegd op de website van de VN (<http://www.un.org/depts/treaty>) of van de Uncitral (<http://www.un.or.at/uncitral>)

- Overeenkomstig artikel 92 hebben Denemarken, Finland, Noorwegen en Zweden verklaard niet gebonden te zijn door Deel II van het Verdrag.
- Overeenkomstig artikel 94, 1° hebben Denemarken, Finland, Noorwegen en Zweden verklaard het verdrag niet te zullen toepassen wanneer beide partijen hun vestigingen in die Staten hebben.
- Overeenkomstig artikel 94, 2° hebben Denemarken, Finland, Noorwegen en Zweden verklaard het verdrag niet te zullen toepassen wanneer een van de partijen zijn vestiging in Denemarken, Finland, Noorwegen of Zweden heeft en de andere in IJsland gevestigd is.
- Voorbehoud artikel 95 : China, Singapore, Tsjechoslowakije (gehandaafd door de Slowaakse en de Tsjechische Republieken) en de Verenigde Staten.
- Voorbehoud artikel 96 : Argentinië, Chili, China, Estland, Hongarije, Litouwen, Oekraïne, de Russische Federatie, Wit-Rusland en Zweden.
- Duitsland heeft verklaard artikel 1(1)(b) van het Verdrag niet te zullen toepassen mbt. Staten die verklaard hebben niet gebonden te zijn door artikel 1(1)(b).

② VERDRAG INZAKE DE OP DE INTERNATIONALE KOOP VAN ROERENDE LICHAMELIJKE ZAKEN TOEPASSELIJKE WET, GESLOTEN TE DEN HAAG OP 15 JUNI 1955

Land	Datum van Inwerkingtreding	Land	Datum van inwerkingtreding
België 1971	1 sept. 1964	Niger	10 dec.
Denemarken 1964	1 sept. 1964	Noorwegen	1 sept.
Finland sept. 1964	1 sept. 1964	Zweden	6
Frankrijk 1972	1 sept. 1964	Zwitserland	27 okt.
Italië	1 sept. 1964		

③ Literatuurlijst

BELGISCHE LITERATUUR

- M. FALLON en D. PHILIPPE, "La Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises", *J.T.*, 1998, 17- 37.
- M. FALLON, "Le domaine d'application de la Convention de Vienne", *Annales Dr. Louvain*, 1998, 255-279.
- B. HANOTIAU, "L'exécution du contrat selon la Convention de Vienne", *Annales Dr. Louvain*, 1998, 279-305.
- J. HERBOTS, *De transnationale koopovereenkomst. Het Weense koopverdrag van 1980*, Leuven, Acco, 1991, 232 p.
- J. HERBOTS, "Gebrekkige machine verwondt arbeiders en veroorzaakt zaakschade. 'Consequential loss' bij verborgen gebrek in het Weense Koopverdrag", in *Liber Amicorum Roger Blanpain*, Die Keure, 1998, 733-772.
- J. MEEUSEN, "De internationale koopovereenkomst en het overgangsrecht", noot onder Kh. Hasselt, 30 maart 1994, *R.W.*, 1994-95, 264-266.
- D. PHILIPPE, "L'inexécution des obligations selon la Convention de Vienne", *Annales Dr. Louvain*, 1998, 305-337.

- L. VAN DEN HOLE, "L'exonération de responsabilité dans l'article 79 CVIM en comparaison avec le droit allemand, français, belge et la *common law*", *T.B.H.*, 1998, 356-375.
- O. VAN DER ZEE, *Het nieuwe recht van de internationale koop-verkoop*, Antwerpen, Maklu, 1993, 95 p.
- K. VANHEUSDEN, "De internationale verkoopovereenkomst en het nieuwe internationale kooprecht", *Middenkatern van de Buitenlandse Handel*, nr. 6/98, Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel 1998, 42 p.
- P. VAN HOOGTEN, "Overzicht van de Belgische rechtspraak i.v.m. het Verdrag houdende een eenvormige wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken, ondertekend te Den Haag op 1 juli 1964", *T.B.H.*, 1987, 163-200.
- H. VAN HOUTTE, "Het Weens Koopverdrag in het Belgisch recht", *T.B.H.*, 1998, 344-354.
- H. VAN HOUTTE, J. ERAUW en P. WAUTELET (eds.), *Het Weens Koopverdrag*, Antwerpen, Intersentia, 1997, 377 p.
- N. WATTE, "La vente internationale de marchandises : bilan et perspectives", *T.B.H.*, 1991, 366-404.
- P. WAUTELET, *De internationale koop : bronnen en beginselen*, Reeks Advokatenpraktijk - Economisch recht, Antwerpen, Kluwer, 1998, 62 p.
- P. WAUTELET, "Une nouvelle convention pour la vente internationale de marchandises", *T.B.B.R.*, 1998, 389-429.

BUITENLANDSE LITERATUUR

- B. AUDIT, *La vente internationale de marchandises : Convention des Nations-Unies du 11 avril 1980*, Parijs, L.G.D.J., 1990, 224 p.
- R.I.V.F. BERTRAMS en F.J.A. VAN DER VELDEN, *Overeenkomsten in het ipr en het Weens Koopverdrag*, Zwolle, Tjeenk Willink, 1994, pp. 131-200.
- R.I.V.F. BERTRAMS, *Enige Aspecten van het Weens Koopverdrag*, Preadvies Vereniging Voor Burgerlijk Recht, Lelystad, Koninklijke Vermande, 1995, pp. 1-80.
- F. ENDERLEIN en D. MASKOW, *International Sales Law Conventions*, New-York, Oceana Publ., 1992, 480 p.
- R. HERBER en B. CZERWENKA, *Internationales Kaufrecht. Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf*, München, Beck, 1991, 617 p.
- V. HEUZÉ, *La vente internationale de marchandises*, Parijs, GLN Ed. Joly, 1992, 521 p.
- J. HONNOLD, *Uniform law for international sales under the 1980 United Nations Convention*, Boston, Kluwer, 1991, 717 p. (3de uitgave verschijnt in 1999)
- H. HONSELL en M. KAROLLUS (eds.), *Kommentar zum UN-Kaufrecht : Übereinkommen der Vereinten Nationen über den internationalen Warenkauf (CISG)*, Berlin, Springer, 1997, 1121 p.
- M. KAROLLUS, *UN-Kaufrecht : eine systematische Darstellung für Studium und Praxis*, Wenen/New-York, Springer, 1991, 273 p.
- A.H. KRITZER, *Guide to practical applications of the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, Deventer, Kluwer, 1989, 633 p.
- J. LOOKOFSKI en H. BERNSTEIN, *Understanding the CISG in Europe. A Compact Guide to the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, Den Haag, Kluwer, 1997, 207 p.

K.H. NEUMAYER en C. MING, *Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises - Commentaire*, DESSEMONTET, F., (ed.), Lausanne, CEDIDAC, 1993, 763 p.

B. PILTZ, *Internationales Kaufrecht. Das UN-Kaufrecht (Wiener Übereinkommen von 1980) in praxisorientierter Darstellung*, München, Beck, 1993, 381 p.

G. REINHART, *UN-Kaufrecht. Kommentar zum Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf*, Heidelberg, C.F. Müller, 1991, 288 p.

P. SCHLECHTRIEM, *Internationales UN-Kaufrecht : ein Studien- und Erläuterungsbuch zum Übereinkommen der Vereinten Nationen über den internationalen Warenkauf*, Tübingen, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1996, 259 p.

E. VON CAEMMERER en P. SCHLECHTRIEM (eds.), *Kommentar zum Einheitlichen UN-Kaufrecht : das Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über internationalen Warenkauf*, München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1995, 923 p. (Engelse vertaling : P. SCHLECHTRIEM (ed.), *Commentary on the U.N. Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, vertaald door G. THOMAS, Oxford, Clarendon Press, 1997, 803 p.)

C. WITZ, *Les premières applications jurisprudentielles du droit uniforme de la vente internationale*, Parijs, L.G.D.J., 1995, 175 p.

RECHTSPRAAK

- Unilex ⁵⁴ : deze databank (losbladig of op diskette), momenteel de volledigste verzameling van beslissingen over het CISG, wordt door het *Centro Di Studi e Ricerche Di Diritto Comparato e Straniero* van de Universiteit te Roma uitgegeven, onder leiding van Prof. M. J. Bonell.
- Clout (*Case Law On Uncitral Texts*) officiële overzicht van de rechtspraak van Uncitral zelf (zie <http://un.or.at/uncitral/clout/abstract/index.htm>)
- Internet databanken

-CLOUT : <http://un.or.at/uncitral/clout/abstract/index.htm>

-Pace University : <http://www.cisg.law.pace.edu/>

-Duitsland (Universiteit van Freiburg) : <http://www.jura.uni-freiburg.de/ipr1/cisg>

-Frankrijk (Universiteit van Saarbrücken) : <http://www.jura.uni-sb.de/FB/LS/Witz/cisg.htm>.

⁵⁴Voor meer details over Unilex, zie F. LIGUORI, "'Unilex' : A Means to Promote Uniformity in the Application of CISG", *Z.Eu.P.*, 1996, 600-609 en <http://www.cnr.it/CRDCS/Unilex.htm>